

OPERA

2018. szeptember
október

Sáfár Orsolya

Szerelmi bájital
Triple Dance
New York OperaTúra

Horváth Zoltán
Radziush Mikalai
Zoboki Gábor

ÚJ BMW 8-AS MŰÉRTŐK SZÁMÁRA

BMW
Art&Culture

BAYERISCHE MOTOREN WERKE

BMW 840d xDrive átlagfogyasztás: 6,2-5,9 l/100km. CO₂-kibocsátás: 164-154 g/km.

Beköszöntő

Kedves Operabarátok!

Van néhány nemzet, amely különösen közel áll a szívemhez, és a magyar köztük van. Magyarországon énekelni, valamint Liszt Ferenc, Erkel Ferenc, Bartók Béla és Kodály Zoltán zenei tradícióin nevelkedett, kiválóan képzett muzikusokkal, énekekkel együtt dolgozni mindig inspiráló számomra. Szívesen gondolok ezért vissza a 2016-os Shakespeare Estélyre, művésztársaimra, és soha nem fogom elfelejteni azt a téli estét, amit a közönség lelkesedése és szeretete tett igazán varázslatossá. Ezen felül hálás vagyok, hogy 2009-ben Budapesten és Pécsen rendezhettem meg az Operalia versenyemet, jelenleg pedig az tölt el nagy örömmel, hogy a Virtuózok című kezdeményezésnek is részese lehetek.

Egy másik ünnepi alkalom is összekapcsol a Magyar Állami Operaházzal. Nemcsak tenorként, baritonként, hanem karmesterként is bejártam már a világot. Több mint ötszáz operaelőadást és koncertet dirigáltam többek között a New York-i Metropolitanban, a londoni Covent Gardenben, a Bécsi Állami Operában, vezényeltem a Chicagói Szimfonikusokat, a Bécsi és Berlini Filharmonikusokat is, azonban a legendás New York-i Carnegie Hallban az Opera Zenekarával fogok először fellépni a magyar együttes amerikai turnéjának keretében, amelyet nagy várakozás előz meg itt, a tengeren túl is.

Jelenleg különböző bariton szerepek kötik le időmet – Rodrigót éneklek Verdi *Don Carlos*ban Los Angelesben, a Metropolitan Operában pedig a *Gianni Schicchi* címszerepét és a *Traviatában* Germont szólámát formálom meg –, de kíváncsivá tett a budapesti intézmény 2018/19-es évadának többi eseménye is, mivel az egyik kedvenc zeneszerzőm, Giacomo Puccini életműve, ismert és ritkán játszott operái állnak a szezon középpontjában. Úgy látom, rendkívüli időszak előtt áll az Opera – minden tekintetben.

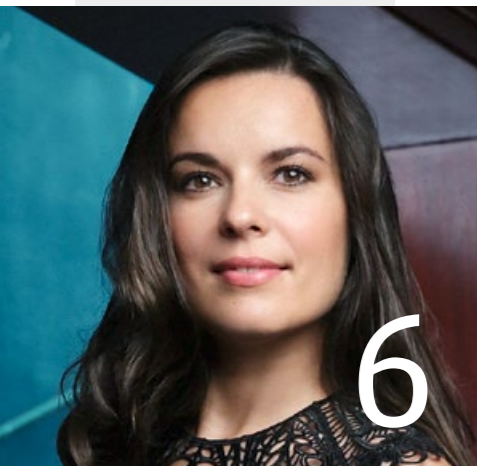
Kívánok mindenkinek, a művészeknek és a nézőknek is különleges zenei és színházi élményeket, nagyszerű évadot!

Üdvözlettel,

Plácido Domingo

Fotó: Kaori Suzuki

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ

ERKEL
SZÍNHÁZ

EIFFEL
MŰHELYHÁZ

MAGYAR NEMZETI
BALETT

MAGYAR NEMZETI BALETTINTÉZET
BALETT

OPERA
ZENEKAR

BUDAPESTI OPERA
KÓRUS

OPERA
GYERMEKKAR

3	KEDVES OPERABARÁTOK! Plácido Domingo beköszöntője
6	A „MEGCSINÁLTUK”-KATARZIS KÖNNYEI Sáfár Orsolya-interjú
10	MÚLTBÓL ÉS TESTBŐL Triple Dance
14	GYÓGYÍTÓ DALLAMOK Zongoraáriák
16	ÜZENET A JÖVŐBŐL Radziush Mikalai-interjú
20	MINDEN NAP VIZSGA Beszélgetés Horváth Zoltánnal
22	RINGATÓTÓL AZ OPERAKALANDIG Ifjúsági programok
24	PLATÓN A SZERELEM Szerelmi bájtal
26	KAMION ÉS FRISS DESZKÁK Nézői vélemények a turnékról
28	KÖZÖS DOLGAINK, KÖZÖS DALLAMAINK V4 Operaturné
32	OPERÁT MINDENKINEK, MINDENHOL Operát az Operából!
36	AMERIKAI MOZAIK New York OperaTúra
38	A KÖZÉPPONTBAN: ALDO FINZI Az Opera Zenekar a Carnegie Hallban
40	NYÁRI (SZ)ÉPÜLÉS Rekonstrukció
44	NYOMOZÁS AZ OPERÁBAN Kulissza: jogi osztály
48	ERKEL A KORONGON Archív

50	OPERA LÁTKÉP OperaVision
52	KÉKKEL ÉS PIROS NÉLKÜL Kékszakállú100
54	ZÁRÓAKKORD RingFeszt
56	A BALETT HÓNAPJA TáncTriptichon, LOL, A vágy villamosa
58	NYÁRI ÉGBOLT Világstárok Magyarországon
60	AMIKOR MEGÁLL AZ ÉSZ(T) Saaremaa Opera Festival
62	HAGYOMÁNYOS ÉS ÚJ DÍJAK Csillagóra Gálaest
64	ÉPÍTÉS A HANGJEGYEK KÖZÖTT Operarajongó: Zoboki Gábor

OPERA

A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ MAGAZINJA

FELELŐS KIADÓ:

Ókovács Szilveszter főigazgató

NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS:

Mátai és Végh Kreatív Műhely

KIADVÁNYKONCEPCIÓ:

dr. Turkovics Monika

NYOMDA:

Keskeny és Társai 2001 Kft.

SZERKESZTŐ:

Filip Viktória

CÍMLAPFOTÓ:

Emmer László

KÉPSZERKESZTŐ:

Iványi Jozefa

HIRDETÉSFELVÉTEL:

hirdetes@opera.hu

ARCULAT:

Mátai és Végh Kreatív Műhely

Megjelenik 20 000 példányban.

KORREKTOR:

Hajdú Lívia

ISSN 1789-4093

SZERZŐK: Braun Anna | Filip Viktória | Jászay Tamás | Karczag Márton | László Ferenc | Mona Dániel | Oláh András | Pallós Tamás | Papp Tímea | Szabó Z. Levente
Szemere Katalin | Várhegyi András | Verasztó Annamária | Zsírny-Rummer Zoltán

FOTÓ: Ádám Judit | Berecz Valter | Béres Attila | Peter Brenkus | Compania Nacional de Danza - Jesus Vallinas | Csibi Szilvia | Emmer László | Gács Tamás
Herman Péter | Kaori Suzuki | Nagy Attila | Eyal Nevo | Operaház Archivuma | Operaház Emlékgyűjteménye | Pályi Zsófia | Rahi Rezvani | Rákossy Péter

A „Megcsináltuk” -katarzis könnyei

Kamaraénekesi címet kapott idén júniusban Sáfár Orsolya, aki sorra énekli a jobbnál jobb szoprán szerepeket az Operában. A díjátadón videón kivetítve, nyaralásáról bejelentkezve láthatták a gála nézői. Az énekesnővel – többek között – arról beszélgettünk, hogy kapta meg első szólószerepét a dalszínházban, milyen partnernek tartotta Bryn Terfelt, és milyen benyomásai voltak Domingóról, valamint hogyan ugrott be egy nap alatt a *Faust*-ba. Szemere Katalin

Fotó: Emmer László

OLASZ NŐ ALGÍRBAN | Fotó: Csibi Szilvia

A VARÁZSFUVOLA - REZSNYÁK RÓBERTTEL | Fotó: Csibi Szilvia

Énekművész-tanár szakon végzett 2004-ben a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen. Miért nem opera-énekesnek tanult?

Tervben volt az operaénekes szak is a harmadév elvégzése után, de az utolsó pillanatban kihátráltam belőle. Talán ez Sziklay Erika tanárnőnek is köszönhető, aki úgy érezte, hangilag még érnem kellene. Ezért nem felvételiztem Kovalik Balázs osztályába, amit most már picit bánok. Jó lett volna tanulni tőle, örülnék, ha dolgozhatnék vele, rendezne egyszer engem. Amikor a Zeneakadémiát elvégeztem, az Opera stúdiósa lettem. Az ott szerzett tapasztalataimat kiegészítettem azzal, hogy faggattam volt osztálytársaimat, akik jártak Balázshoz, mi a trükkje, mit lestek el tőle, mit tudnának átadni. Egy-két tudáscsepp, így közvetve, eljutott hozzám, ezt próbálom a hasznomra fordítani.

Ugorjunk vissza az időben: gyerekkorában kinek az ötlete volt, hogy elkezdjen énekelni? Ezt általában nem a gyerek indítványozza.

Állítólag már háton fekve, a babaágyban, pár hónapos koromtól énekeltem. Vagy mondjuk úgy: hangicsáltam. Erről, kazettás magnóval hangfelvétel is készült. Édesanyám vitt el végül a zenei tagozatos általános iskola felvételijére. Odafele

menet végigzokogtam az utat, nem értettem, miért van erre szükség. Aztán nagyon megszerettem a kóruséletet, a közösséget, jártam külön zeneiskolába is. Hatodikban mégis otthagytam ezt az intézményt, mert felvettek egy kísérleti jelleggel indított humán tagozatos gimnáziumi osztályba a városban, azaz Zalaegerszegen. Ott viszont elképesztően hiányzott a sok énekóra, a heti két kórus. A zeneiskolában egy darabig még jártam a fuvolaórákra, de abban nem voltam elég kitartó. Tinédzserként viszont megjelentek az életemben a korosztályomhoz passzoló, romantikus témájú musicalek. Otthon, saját szórakozásomra ezeket énekeltem. Hogy ez jobban menjen, elkezdtem Dormán Tiborné Valikához magánénekre járni. Később ő irányított az operaénekesi pályára. A gimnáziumban felfigyeltek rám: szereplési lehetőségeket kaptam az ünnepeken. Akkoriban a lámpaláz a hangomon is érződött. Ma már inkább csak attól izgulhatok, ha elfelejtek valamit a színpadon.

Volt ilyen?

Elő szokott fordulni néha. Ez néha tenivalóval kapcsolatos vagy akár szövegi leblokkolás, ami kínos is lehet, de egy-két ütem után csak visszajön a szöveg. Az Operaházban mindig van sűgő – és

ha a sűgőlyukat nem rendezik ki a színpadról –, egyszerűen fel kell venni vele a szemkontaktust vagy fülelni, és ő átrendíti a kimaradáson. Van, aki vezényel is, és ha ránézek, a belépésben szintén segíthet.

Emlékszik, mikor hallott először operát?

A szüleim szeretik a komolyzenét, sok hangversenyre elvittek, néztük a televízióban a *Zenebutik*ot is. Az opera műfaját gyerekként sikítózásnak éltem meg, de nagyon tetszett, amikor Sass Sylviát hallottam otthon, lemezről Wolf Péter *Ave Mariáját* énekelni. Kamaszkoromban láttam először élőben opera előadást, a *Bohéméletet*. A klasszikus hangképzés és a dalművek világa mégsem ennek hatására kezdett el igazán érdekelni, hanem ahogy egyre jobban belelendültem a hobbinak indult énektanulásba, úgy hallgattam egyre kíváncsibban a már kész énekeseket egy-egy koncerten vagy mesterkurzuson. Ez nagyon szórakoztató, és én is úgy akartam bánni a hangommal, ahogy az már sokaknak ment. Az érdekelt, mi történik a koponyában, a torokban, az egész testben. Az érettségi előtti nyarak végén már alig vártam a szeptembert, hogy újra énekórára mehessek. Végül ez lett az egyetlen dolog, amiben szenvedélyesen kitartó lettem.

BOHÉMÉLET 2.0 | Fotó: Nagy Attila

Egyértelmű volt, hogy aki az Opera stúdiójába jár, előbb-utóbb önálló szerepet kap?

Ha nem is volt magától értetődő, de a tűzközelség miatt nagyobb volt az esélye. Petrovics Emil és Szinetár Miklós érájában énekelhettem el *Az álarcosbálban* Oscart, ez volt az első szólószerepem az Operaházban. Meghallgatás után kaptam meg, szerencsére nem csalódtak bennem. Ezt követően még játszhattam egy-két közép- és kisebb szerepet, de aztán pár évre kikerültem a körforgásból, mert jöttek a gyerekek. Nagy szerencsém volt, hogy a kislányom születése után Ókovács Szilveszter számított rám, visszajöhöttem, szép feladatokat kaptam. Már így is hálás vagyok azokért az élményekért, amiket az eddigi szerepeim adtak, de jó lenne majd egyszer a *Pillangókisasszonyt* vagy a *Traviata* Violetáját élelni. Szívesen játszánám a klasszikus Mimit is a Nádasdy-rendezte *Bohéméletben*. Nem mintha

A TELEFON | Fotó: Herman Péter

nem szeretném azt a vadóc Mimit, akit a *Bohémélet 2.0*-ban alakíthatok.

Két olyan világsztárral is fellépett már az Operaházban, mint Bryn Terfel és Plácido Domingo. Ilyenkor ki választja a partnert, a művész vagy a dalszínház?

Mindkettő a vezetőség döntése volt. Terfel áriaestjén duettet énekelünk, azt hiszem, őszintén meg volt elégedve velem. Rendkívül figyelmes művész, jó volt vele játszani. Domingo igazi úriember, profin próbált, jól bírta az éjszakába nyúló estélyt annak minden velejárójával. Akivel kicsit is kapcsolatba kerül, azzal roppant gálans volt. Nemcsak énekesként, karmesterként, de emberileg is kiemelkedő személyiség.

Sorra énekl a legjobb szoprán szerepeket, az elmúlt évad végén meg is kapta az Opera Kamaraénekesi címét. A Csillagóra díjtadón a közönség miért épp fűrdőruhában láthatta?

Éppen nyaraltunk a gála idején, ezért a férjem ügyelt rá, hogy az úszódresszemből csak a pántja látszódjon. Az est rendezője, Aczél András titokban megbeszélte velem, hogy Viber videón bekapcsolnak az ünnepségre. Annyira jól őrizte a titkot, hogy egy pillanatig sem volt gyanús. Nagyon örültem a díjnak, ez

az egyik legnagyobb erkölcsi és anyagi elismerés, amit a Magyar Állami Operaház adhat. Ennek elnyerését Wiedemann Bernadettnek is köszönhetem, akitől az operaéneklésről a legtöbbet tanultam. A jutalom nem csak a hatyút ábrázoló porcelán szobrocskát jelenti, hanem azt is, hogy a következő évadban emelt honoráriumért énekelhetünk a másik két díjazottal, Kolonits Klárával és Szegedi Csabával.

Ha meglévő szerepei közül elvihetne egyet a Marsra vagy egy lakatlan szigetre, melyiket választaná?

Lehet, hogy az Gounod Faustjából Margit lenne, amit beugrással énekeltem Budapesten. Délután tartottuk a *Bohémélet 2.0* főpróbáját, este pedig a Faust ment. Egyszer már játszottam ezt a szerepet egy évvel korábban Szombathelyen is. Mivel ott magunk raktuk össze a produkciót Mátyik Albert vezetésével, pontosan tudtam, miről van szó. Ezen az estén debütált Budapesten a thaiföldi tenorista és az ukrán basszista is, ezért nagy volt rajtam a felelősség, de a rendezőasszisztensektől rengeteg segítséget kaptam. Hihetetlenül magas volt az adrenalin szintem. Amikor az előadásban visszakaptam a gyerekeket a mennyekben, már nemcsak az operai Margit zokogott, hanem én is. Ez volt a „megcsináltuk”-katarzis. ○

KÉPMÁS

ÉRTÉKES TARTALOM STÍLUSOS KIVITELBEN

KÉRJE AZ ÚJSÁGÁRUSTÓL!

KEPMAS.HU

A *Triple Dance* esten két premierrel is készült a Magyar Nemzeti Balett társulata. A *Bedroom Folk* a mai kortárs táncművészet egyik legeredetibb alkotópárosához fűződik, míg Schubert IX. szimfóniájának utolsó tételére koreografált *A tökéletesség szédítő ereje* (eredeti címén *The Vertiginous Thrill of Exactitude*) William Forsythe amerikai balettművész nevéhez kapcsolódik. Az 1996-ban, a Frankfurt Balett által bemutatott kompozícióban Forsythe megtartotta a klasszika líraiságát, virtuozitását, a nők és férfiak közötti intimitást. A darabról a budapesti együttest is betanító Amy Raymondot kérdeztük. *Braun Anna*

Múltból és testből

Milyen gondolat, vágy ihlette ezt a remekművet?

William Forsythe munkái gyakran feszegetik a tánc határait – és ez a megállapítás egyaránt igaz a táncművészre és a nézőre. Ez alól az ősszel Magyarországon, a Műpában bemutatásra került *A tökéletesség szédítő ereje*

(*The Vertiginous Thrill of Exactitude*) sem kivétel. Ebben a műben William – együttműködve az akkori táncosaival – a klasszikus struktúra minden elemét alkalmazza, de sűrített és felgyorsított formában, ami a gyakorlatban azt jelenti, hogy minden táncművész, aki előadta már ezt a koreográfiát,

○ Fotó: Compania Nacional de Danza - Jesus Vallinas

megtapasztalta a saját testének és technikai tudásának, sőt saját muzikalitásának határait is.

Mi a „szédítő” gyorsaság üzenete?

Bárki, aki valaha dolgozott már azon, hogy csiszolja a saját balett-technikáját, tudja, hogy ez milyen elképesztően megterhelő és nehéz feladat, hiszen a balettben nincsen „átmeneti állapot”, nincsen „köztesség”. Ez a műfaj ebben az értelemben abszolút: vagy kifogástalanul tudod azt, amit táncolsz, vagy nem. Ráadásul nem is egyfajta kívülről látható tökéletességről van szó, hanem ennél is többről. A koreográfia próbára teszi ezt a tudást, egészen a végletekig teszteli. Ez a sebesség ragadja magával a közönséget, megmutatva, hogy mit jelent tökéletesíteni valami hihetetlenül bonyolult dolgot, és önfeledten örülni ennek a kihívásnak. Ezt a törekvését pedig gyönyörűen írja le a mű címe is.

Mennyire kötött ennek a tizenegy percnek a mozgásanyaga?

William folyamatosan dolgozik a darabjain, nincs kőbe vésve semmi. Természetesen vannak olyan strukturális elemek, amelyek nem változnak, de gyakran átalakít akár lényegi részeket is, mert mindig arra szabja a koreográfiát, aki éppen vele dolgozik. Éppen ezért a táncművei világszerte nagyon sok verzióban léteznek.

Ez a darab a klasszikára épül. Van most helye az életünkben – nézőkében, táncosokéban – ennek a nyelvnek? Nem fakult ki menthetlenül?

A klasszikus technika az örökségünk, mégpedig olyan nagyszerű dolog, amit én személy szerint az évek múlásával egyre jobban értékelek. Máig nagyon sokat tud nyújtani azoknak

○ SHARON EYAL | Fotó: Eyal Nevo

a táncművészeknek, akik kihívásra vágyanak. Ha például Petipa és Balanchine darabjait táncolod, a testeden keresztül érted meg az ő gondolkodásukat. Nagy adomány, hogy ezt a hihetetlenül gazdag hagyományt a fizikumon keresztül szívhatod magadba. Minél többet táncolsz, a tested annál inkább olyan lesz, mint egyfajta könyvtár, a tudás bibliotékája. Ahhoz, hogy ezeket az ismereteket feldolgozd, időre van szükség. Táncolsz és táncolsz, tapasztalatokat szerzel, aztán csak később eszmélsz rá, valójában mit is tettél. Éppen ezért abban hiszek, hogy a koreográfusok és a táncművészek is rengeteget profitálhatnak a múlt tanulmányozásából.

Ahogy Mr. Forsythe is tette. Elképzelhető, hogy a nagy mesterek elemzésén keresztül meg lehet haladni az ő munkásságukat?

Bizonyos értelemben igen. William nagyon intenzíven foglalkozott Balanchine munkájával. Azt nem mondom, hogy közvetlenül inspirálta volna őt, de szerette volna megismerni koreográfiáinak és azok zenéinek az esszenciáját. Darabja az előtte munkálkodó koreográfusokra épül, ez nyilvánvaló, ugyanakkor szerintem ez az ő kreativitásának és géniuszának testamentuma. Hiszen, ha felismered az előtted alkotók nagyszerűségét, és képes vagy ebből tanulni, azzal a saját kreativitásod tüzeit is táplálsz.

Premier

A történet a testből születik: Bedroom Folk

Sharon Eyal, a neves izraeli koreográfus és Gai Behar az ő alkotó- és élettársa, 2015-ben írta meg *Bedroom Folk* című darabját a Holland Táncszínház számára. A mindössze harminc perces darab egy három kompozíciót magába foglaló táncest, a *Strong Language* egyik része volt, Hans van Manen *Kleines Requiem* és Crystal Pite *In the Event* című műveinek társaságában mutatják be Amszterdamban.

Arról, hogy mit jelent Eyalnak a tánc és az alkotás, korábban így nyilatkozott: „Az, hogy az álmaimat megvalósítom, hogy koreográfiaként mutatom meg őket, egy olyan lehetőség, ami mindig velem van. Imádom, amit csinállok, nem élem meg munkaként, annak ellenére, hogy bizonyos értelemben természetesen ez a munkám.” Szerinte, amit ő csinál, több mint táncterv: „Míg a koreográfia egy dologra koncentrálna, például egy darab létrehozására, addig én sokféle dimenzióra figyelek: az atmoszférára, az érzelmekre, a sokféle alkotóelem összességére. Nem gondolkodom duálisan. Nem teremtök karaktereket vagy történeteket, hiszen ezek mindenben jelen vannak, eleve léteznek, akkor is, ha nem veszed észre őket. Abban hiszek, hogy a cselekmény a test legbensőbb részéből születik meg.”

Az alkotás folyamata így elég hosszan elnyúlik, a benyomásokat, érzéseket, a test mondanivalóját követi, nem a formákat vagy előre megkomponált helyzeteket keresi. Ez a fajta munka nemcsak fizikailag, hanem érzelmiileg is megterhelő, nehéz a táncművészek számára is, de Eyal úgy gondolja, minél extrémebb, különlegesebb módon

fejezi ki a test az érzelmeket, minél nehezebb a fizikai rész, annál pontosabban jelenik meg az érzélem. „A táncosaim néha napokig nem tudnak aludni, gyakran levegőt sem kapnak, annyira megterhelő számukra a próbafolyamat. A maximumot keresem, a tökéleteset. Ha nem így tennék, az egész nem működne.”

Sharon Eyal klasszikus balerinának készült, ebben is a tökélyre törekedett: „Minden spicc-cipőmet addig használtam, amíg tönkre nem ment, hajnaltól éjszakáig balettvideókat néztem, nem

éreztem semmi más. Mégis, valahogy »különbözőnek« éreztem magam. Akkor rátaláltam a Batsheva együttesére.” Ohad Naharin, a gaga táncnyelv megalkotója pedig utat mutatott a fiatal művészeknek: Sharon Eyal táncosa, majd koreográfusa lett az együttesnek egészen 2013-ig, amikor saját társulatot alapított. A L-E-V Company 2013 őszén nagy sikerrel szerepelt már Budapest közönsége előtt is. ○

A cikk teljes terjedelmében a *Tánc.reblog.hu* oldalon olvasható.

○ Fotó: Rahi Rezvani

2018
október
05-21

CAFe BUDAPEST
KORTÁRS
MŰVÉSZETI
FESZTIVÁL

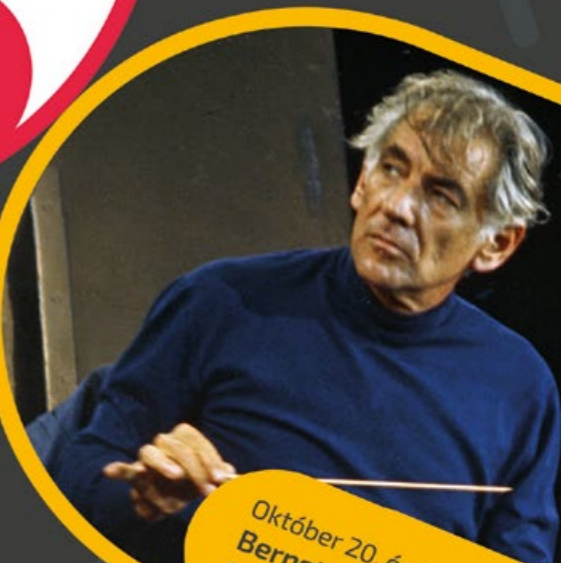
Töltsd fel
magad!

Október 13. | Müpa
Bernstein: Candide
Antonia Dunjko / Kálmán Péter / Kálnay Zsófia
Szemenyei János / Wiedemann Bernadett
Pécsi Balett / UMZE Kamaragyűttes

Október 17. | Müpa
Kortárs romantikusok 2.0
Rohmann Ditta / Binder Károly
Budafoki Dohnányi Zenekar / Feledj Project

Október 20. és 21. | Zeneakadémia
Bernstein: Trouble in Tahiti
Fekete Gyula: Római láz

www.cafebudapestfest.hu

Gyógyító dallamok

Október 21-én ismét a súlyos betegséggel küzdő gyermekekért szól a zongora az Erkel Színházban. A *Zongoraáriák* című koncerten ezúttal két ifjú szólista, Balogh Ádám és Kocsis Krisztián muzsikált az Őrzők Alapítvány javára.

Verasztó Annamária

„Nekem és a családomnak egyaránt van gyakorlatunk abban, hogy jótékonyági koncertet adjunk – fejt ki a Tűzoltó utcai gyermekklinikán végzett áldozatos munkát támogató hangversenyéről az est egyik fellépője, Kocsis Krisztián zongoraművész. – Édesapám, Kocsis Zoltán nagyon sokáig a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat javára játszott születésnap koncertjein, édesanyám pedig a mai napig tagja ennek a szervezetnek. A jótékonykodás az előadónak is felemelő érzés, komoly pluszt ad a tudat, hogy valami jót tesz a színpadra lépéssel.” „Jótékony célért mindig jó játszani – tette hozzá az est másik szólistája, Balogh Ádám zongoraművész. – Remélem, sikerült megérinteni mindazokat, akik hallgattak bennünket. Egy előadóművésznek ez az egyik fő célja, bárkinek is zenéljen.”

(A huszonnyolc éve működő Őrzők Alapítvány legfontosabb célkitűzése a Tűzoltó utcai gyermekklinikum fejlesztése, az itt kezelt súlyosan beteg, dagantos és leukémiás gyerekek gyógyulási feltételeinek és kórházi körülményeinek javítása. Az Alapítvány orvosi műszerek vásárlásával segíti a Klinikán kezelték hatékony gyógyítását, támogatja a szülők folyamatos kórházi vagy kórház közeli tartózkodását, hozzájárul a tudományos kutatásokhoz és segíti a betegek rehabilitációját. – a szerk.) Kocsis Krisztián előadásában két olyan darab, Auber–Liszt: *Tarantella bravura* és Bellini–Liszt: *Norma-parafrízisa* hangzott majd el, amelyekről a pianista úgy véli, remekül kiegészítik egymást: „Daniel Auber *A portici néma* című operája nyomán Liszt tarantella-átdolgozást írt, bravúros variációs sorozat keretében. Ez egy valódi, gyors show-darab, nagyon heves, vad tánc. A Norma hasonlóan virtuóz, de ezzel együtt egy grandiózus, izig-vérig olasz opera. Látok tehát köztük egyféle kontrasztot, ami izgalmassá

© KOC SIS KRISZTIÁN, HAJA ZSOLT | Fotó: Rákossy Péter

teszi a párosítást.” Ezenfelül három *Petrarca-szonettet*, a *Liszt Vándorévek* című zongoraciklusában szereplő három darab első, énekhangra és zongorára íródott változatát és Haja Zsolt baritont kísérte hangszerén Kocsis Krisztián.

„A művek kiválasztásakor részemről a sokszínűséget kerestem Liszt operáiraitaiban – avatott be szempontjaiba Balogh Ádám. – Végül Wagner *Trisztán és Izoldájából* Izolda szerelmi halálára, Verdi *Trubadúrjából* a Misererére, illetve a *Simon Boccanegrából* készült parafrízisra esett a választás. Ez utóbbi azért különleges, mert Liszt élete utolsó szakaszában írta, így teljesen más világot képvisel a szokványos virtuóz átdolgozásokhoz képest.”

Kocsis Krisztián és Balogh Ádám ismeretsége korábbra nyúlik vissza, nemrég pedig első közös fellépésükre is sor került, egy teltházas koncert keretében, a Müpában. „Mindketten szívesen tettünk eleget az októberi felkérésnek, hogy az Erkel Színházban ismét együtt játsszunk.

Régóta ismerjük egymást hallásból, látásból, és egy ideje közelebbi barátságban is vagyunk, ha nem is találkozunk gyakran” – mondta Balogh Ádám.

„Az első közös hangversenyünkön együtt adtuk az egyik ráadást, aminek hatalmas sikere volt. Az járt a fejemben, hogy megpróbálom Ádámot megkérni: ezúttal is tegyünk így! – árulta el Kocsis Krisztián. – Ádámnak és nekem egészen más a felfogásunk, a szemléletünk a zongorázással kapcsolatban, ám ez így van rendjén. Manapság viszont a zongoristák általában szólistaként szerepelnek a koncerteken, és nagy köztük a rivalizálás. Üdítő ellenpont lehetne az általános felálláshoz képest, hogy igenis egymás mellé lehet állítani két teljesen különböző egyéniséget. Én nagyon örülök minden olyan kezdeményezésnek, amely a zenészek közötti gátakat próbálja lebontani, és igyekszik közelebb hozni őket egymáshoz. Egy jótékonyági rendezvényen belül ez is lehet egy szép aspektus.” ○

Üzenet a jövőből

A minszki Bolsoj után hat évet volt a világhírű Eifman Balett szólistája, és immár négy éve a Magyar Nemzeti Balett művésze. Radziush Mikalai szembe ment apja akaratával, amikor a balettot választotta, és hosszú évek kellettek ahhoz, hogy újra megbékéljenek egymással. Az Opera magántáncosát pályája kezdetéről és a balett világában való helytállás nehézségeiről faggattuk.

Braun Anna

Fotó: Gács Tamás

B

Emlékszik arra a pillanatra, eseményre, amikor eldöntötte, hogy erre a pályára lép?

Nagyon is, hiszen ez egyáltalán nem az én elhatározásomból történt! Gyerekként soha sem gondoltam volna, hogy egy balettkisiskolában fogok kikötni. Olyannyira nem, hogy komoly ellenérzéseim voltak mindezzel kapcsolatban.

Ki döntött?

Édesanyám, akit a tanárom beszélt rá arra, hogy felvételizzek a minszki balettkisiskolába. Tíz éves voltam, negyedik az általános iskolában, és mint mindenki, én is az ötödik osztályt vártam. Az oktatóink ekkor végignézték, hogy kinek mihez van tehetsége, milyen adottságai vannak. Aki matematikából vagy fizikából volt jó, azokat abban erősítették, nekem azt mondták, hogy nagyon is alkalmas volna a testem a balettra.

Persze láttam már azokat a klasszikusokat, amiket a gyerekek meg szoktak nézni, *A diótörőt* például, de kifejezetten nem voltam elragadtatva ettől a

műfajtól. Nagyon határozottan ki is jelentettem, hogy én aztán biztosan nem leszek balett-táncos, nekem ez az egész nem tetszik.

Mélyen nem érintette meg az ellenkezése a környezetét ezek szerint...

Figyelembe vették, de mégis másként alakult. Az volt az egyezség, hogy megpróbálom, elmegyek felvételizni, és ha sikerül, akkor belevágok, ha nem, akkor minden marad a régiben.

Miért volt ellenérzése egyébként?

Fehéroroszországban a balettnak nincs akkora presztízse, mint például Oroszországban. A táncművészeket – képletesen értve – nem hordják a tenyerükön az emberek. Inkább értetlenség lengi körbe ezt a területet. Van egy kis nemzeti társulatuk, nem különösebben jó színvonalú, egy apró színházban dolgoznak, én is ott kezdtem a pályafutásom. Ráadásul a családomban mindenki szorgalmas, szakmáját szerető munkásember volt, és ma is azok.

Lassan kezd kirajzolódni egy Billy Elliot-történet.

Bizonyos értelemben igen: amikor bekerültem az iskolába és elkezdtem ezzel foglalkozni, a tánc a legfontosabbá vált számomra. Máshogy láttam a művészeket, lassan megértettem, mi történik a színházban – és persze megszerettem ezt a munkát. Tízéves koromban teljesen megváltozott az életem, minden a tánc és a tanulás körül forgott, rengeteget dolgoztunk, néhány év után gyakorlatilag már nem volt visszaút.

A családtagok is alkalmazkodtak ehhez az új léthez?

Apám rendkívül nehezen fogadta el, hogy balettművész leszek. Egyáltalán nem támogatta anyámat ebben a döntésében, rengeteg vitájuk volt ebből adódóan. Visszatekintve már látom, milyen nehezen élte meg ezt a helyzetet. Édesanyám viszont azt szerette volna, hogy az én sorsom másként alakuljon, ne egy dolgozó, ámde kevésbé értékelt munkásként éljem le az életem.

A KALÓZ | Fotó: Csibi Szilvia

A DIÓTÖRŐ - SARKISSOVA KARINÁVAL | Fotó: Csibi Szilvia

Portré

Édesapámnak azért voltak előítéletei, mert nem ismerte ezt a világot. Nem akarta, hogy a fia táncművész legyen. Mindannyian ismerjük ezeket az érveket, a balett kívülről és messziről nézve nem tűnik „elég maszkulinak”. Akik nem járatosak a tánc világában, nem értik eléggé ezt, gyakran sztereotípiák mentén gondolkodnak. Bármilyen nehéz is volt neki, végül beleszokott.

Sok időbe telt?

Erre nem tudom a pontos választ. Arra emlékszem, hogy az iskolában voltak „házi” előadásaink, ahova a szülőket is elhívták, hogy megnézhessenek minket. Az egyik ilyen alkalom után odajött hozzám és gratulált. Akkor éreztem azt, hogy elfogadta ezt a helyzetet. Azt hiszem, ma már az otthoniak is szeretik és büszkéek arra, hogy ilyen keményen dolgozom, hogy végül sikeres lettem abban, amit csinállok. Látják, mennyire koncentráltan végzem a dolgom, és milyen sok energiát fektetek a

munkámba. Az Eifman Balettban töltött időszakra ez hatványozottan érvényes, mert az a társulat egy pillanatra sem enged.

Nem is szoktak hat évet ott maradni a művészek.

Valóban, legfeljebb három-négy évig lehet bírni ezt az elképesztően erős tempót. Nincs és nem is lehet semmilyen más élet a táncon kívül. Hétfőn előadás, hétköznap reggel 9-től este 10-ig próba. Fiatalként néhány évig ebben a rendszerben jól lehet működni, mert rengeteget lehet fejlődni, egész fantasztikus dolgokat lehet véghezvinni, de nagyon gyorsan meg tud érezni egyfajta kiégés-érzés. Amikor megfogalmazódott bennem, hogy el szeretnék jönni, azt gondoltam, egészen más életet akarok – ha lehet, tánc nélkül. De rá kellett döbennem, hogy egy balettművész semmi máshoz nem ért, csak ehhez. Fogalmam sem volt arról, hogyan működik az üzleti élet, a piacgazdaság vagy bármi. Szerencsére ekkor jöttem el Magyarországra.

© BILLY ELLIOT | Fotó: Pályi Zsófia

© BILLY ELLIOT | Fotó: Pályi Zsófia

© KARMAZOV TESTVÉREK | Fotó: Nagy Attila

Ebben az időszakban – és ekkor már Szentpétervárott is élt – nem tudta szorosán tartani a kapcsolatot az otthoniakkal.

Amit zokon is vettek. Miközben támogatnak és büszkeséggel tölti el őket a munkám, nem értik ezt az életformát. Nem tudják, mit jelent, hogy hétfőn előadásom van, miért nem megyek haza, miért nem látogatom meg velük együtt a rokonokat. Másképp élnék és nehezen képzelik bele magukat a helyembe, emiatt néha még most is vannak feszültségek...

Ha most, karrierjének ezen a pontján találkozna gyerekkori önmagával, mit mondana?

Nem egyszerű ez a kérdés: egyrészt a *Billy Elliot – a Musical* című darabban számos nagyon tehetséges, ügyes és hihetetlen munkabírású gyerekekkel dolgoztam együtt. Néha rajtuk keresztül vissza is köszönt az az elszántság, amivel én is gyakoroltam tizenévesen. De már látom őket pedagógusként

is, hiszen az is lettem időközben, bár tanítani nem vágyom egyelőre, inkább táncművészként gyűjtöm a tapasztalatokat és lépek egyre előrébb. Ha a kérdés arra vonatkozik, hogy jó döntést hoztunk-e, hogy balett-táncos lettem, egyértelmű igen a válaszom. Ezt mondanám önmagamnak is: ha kiderül, hogy meg tudod csinálni, ha látszik, hogy jó vagy ebben, tedd ezt, mert ez egy gyönyörű hivatás! Érdemes és jó érzés ebben a világban létezni.

Néhány hónap múlva érkezik meg a kisbabája, neki is ezt a jövőt szánná?

Azt kívánom, amit minden apa: élje meg és bontakoztassa ki a tehetségét. Boldog leszek, ha ez éppen a táncban nyilvánul meg. De ha nem, akkor természetesen abban támogatom, amire neki szüksége lesz. Ez az út a kiteljesedés felé vezet, rengeteg buktatón, nehézségen, irdatlanul sok munkán keresztül. ○

Zene, a titkos manipulátor

Amikor egy jó zenét hallunk, ösztönösen elkezdünk dobolni a lábunkkal, megváltoztatjuk járásunk ritmusát, élénkebbek vagy éppen nyugodtabbak leszünk. Egész testünk – sőt légzésünk és szívverésünk is – alkalmazkodik a zene lüktetéséhez. Mi történik ilyenkor velünk? Miért érezzük azt, hogy szinte együtt rezgünk a zenével?

Hogy ezt megválaszoljuk, egy kis kalandozásra invitálom az olvasót a fizika világába. A lüktetés, pulzálás, amit a zenében érzünk, a zene frekvenciája. Ez persze nemcsak a zenére jellemző. A tárgyak természetes rezgési frekvenciával rendelkeznek: ha egyik végüket stabilizáljuk, amikor megütjük őket, ezzel a frekvenciával kezdenek rezegni. Gondoljunk például a hangvillára, vagy arra, amikor két pezsgőspoharat összekoccintunk. Ha egyenletes ritmussal koccantjuk meg, és ennek gyakorisága megegyezik a pohár természetes frekvenciájával, akkor a pohár elkezd az ütés erejének sokszorosával rezegni. Emlékezzünk vissza gyermekkorunkra, amikor a játszótéren hintáztunk: elég volt néhány kis lökés, s a hinta egyre magasabbra szállt. Bár a lökés ereje és gyakorisága nem változott, a hinta mégis egyre nagyobb erővel repült. Extrém esetekben ez az erő olyan mértékű is lehet, hogy szétrobbanthatja a tárgyat – ez az alapja a híres pohártörős mutatványoknak. Persze a pezsgőspohár esetében jóval gyakoribb ütésekre lenne szükség, mint a hintánál, hogy eltaláljuk a természetes frekvenciáját – sokkal többre, mint amit pusztán kézzel véghez tudnánk vinni. Viszonyításképpen: a hagyományos hangvillát másodpercenként négyszáznegyvenszer kéne megütnünk. Lehetetlen feladat lenne, igaz?

Van Noorden és Moelants „rezonancia-modellje” szerint az ember is rendelkezik egy természetes frekvenciával – ez leginkább a járás sebességében válik láthatóvá, ami rezonálhat a zene lüktetésére. Ha ez a lüktetés megegyezik vagy megközelíti a természetes frekvenciánkat, önkéntelenül elkezdünk rá mozogni. Kísérleti eredmények szerint az emberek által legkellemebbnek ítélt zenei tempó-tartomány megegyezik a természetes mozgásával, mint például a járás, a taps...

Részletek Maróti Emese pszichológus cikkéből

mindennapi
pszichológia

Minden nap vizsga

A próbában az a jó Horváth Zoltán rendező szerint, hogy lehetőség van szó szerint kipróbálni a dolgokat. Ami működik, azt meg kell tartani, ami nem sikerült, azt ki lehet javítani. Persze más az élet, de ha egy rendező ezzel a gondolattal fejezi be a 90. születésnapja alkalmából készülő beszélgetést, akkor nyugodtan gondolhatunk többet is a mondatok mögé. *Szabó Z. Levente*

○ Fotó: Csíbi Szilvia

○ A HÁROM A KISLÁNY PRÓBÁJÁN 1997-BEN | Forrás: Operaház Archivuma

sokkal. Például azzal, hogy valaki egyéniség: súlya, jelenléte van a színpadon. Mégis mindig arra törekedtem, hogy a rendezés abból induljon ki, amit a szerző odaírt a kottába. A partitúra a rejtvény, amit nekem meg kell fejteni.

De ugyancsak erre a rejtvényfejtésre vállalkozik a karmester is. Mi történik, ha eltér a két koncepció?

Akkor vitatkozunk, bár tulajdonképpen nem ez a jó szó. A színházban óhatatlanul előfordulnak nézeteltérések, de az az ideális, ha ezek az elképzelések egyeztetését, összecsiszolását jelentik.

A rendezőnek van beleszólása abba, hogy mi kerül be a repertoárba?

A döntés természetesen nem az ő kezében van, de elmondhatja a véleményét, elképzeléseit, amiből sok minden meg is valósul. Miután elvégeztem a Főiskolát, a diplomarendezésemre Miskolcon került sor, később dolgoztam Debrecenben, Pécsen és Szegeden, majd az Operettszínházban. A műsorterv összeállításánál alapvetően a társulat lehetőségeit is figyelembe kellett venni, méghozzá úgy, hogy ha lehet, dupla szereposztással tudjunk mindent színpadra állítani. Másrészt előfordult, hogy egy szereplő kvalitásai követelték meg, hogy elővegyünk egy-egy darabot.

Megvalósult, amit elképzelt pályakezdőként?

Számomra minden rendezésem, minden nap olyan volt, mint egy vizsga, de úgy érzem, sikeresen kiálltam a próbatételeket. Talán ez a magyarázata annak, hogy nyugdíjasként is folyamatosan dolgozom mind a mai napig. ○

Az interjú teljes terjedelmében a Mimi.blog.hu oldalon olvasható.

Önök nagy múltja van, de hogy látja, a műfajnak lesz-e jövője?

Hálát adok a mennyei Atyának, hogy egész életemben azt csinálhattam, amiben örömet leltem. Szeretem a zenét, és talán most már mondhatom azt is, hogy értem. A kérdésre nem tudok válaszolni, de szeretném, ha lenne. Számomra a muzsika maga a csoda, és aki a hangok világában nem járatos, nem vonzza, nem élvezi, az kimarad valamiből, ami fontos.

Hogyan kezdődött ez a kapcsolat? Volt nagy első találkozás?

A nexust a rádió indította el. A harmincas években negyven-ötven perces blokkokból állt össze a műsor, amelyben szerepelt magyar zene, cigány zene, opera, klasszikusok, de első nagy találkozást nem említenék. Talán az olasz operák világa fogott meg leginkább. Gimnazistaként az önképzőkörben tartottam előadásokat, ahol nem csak a *Bohémélet*ről beszéltem, hanem például Gounod *Faust*járól is. Elkezdtem hegedülni, de megsértődtem a tanáromra, és abbahagytam. Érettségi után a jogi karra mentem – ezzel pár-

huzamosan pedig a Nemzeti Zenedébe is jártam éneket tanulni. Igaz, azzal tisztában voltam, hogy a hangom nem éri el a kívánt szintet, de bejárhattam azokra az órákra is, ahol Nádasy Kálmán oktatta színpadi gyakorlatra a kor legkiválóbb szólistáit. Szép keretet ad az életemnek, hogy amikor nyugdíjasként én is tanítottam a Semmelweis utcában, akkor ugyanabban a teremben dolgozhattam, ahol először láttam Nádasy Kálmántól ezt a csodát. Viszátérve az én kezdeti lépéseimhez, amikor 1951-ben a Zeneművészeti Főiskolán megindult az operarendező szak, Oláh Gusztáv vezetésével, akkor jelentkeztem, és felvettek.

Az eltelt évtizedekben változott a rendező helye, szerepe az operában?

Részkérdésekben bizonyosan, de a lényegét illetően nem. Persze beszéltek annak idején a lefűrt lábú énekesekről, és kétségtelen, hogy az opera az a műfaj, ahol az alapvető követelmény maga a hang. Az is vitathatatlan, hogy egy adottság – a szép voce – még nem feltétlenül jár együtt más kvalitá-

Ringatótól az OperaKalandig

○ SZAKÁCS ILDIKÓ ÉS AZ OPERAHÁZ GYERMEKKARA - A MAKRANCOS KIRÁLYLÁNY | Fotó: Csibi Szilvia

Az Opera az új évadban is folytatja zenepedagógiai sorozatait, amelyekben számos, különböző korosztálynak szóló programot kínálnak. Milyen előnyökkel jár, ha a gyerekek ellátogatnak a Ringatóra, a Hangszerverázra, vagy éppen eljut hozzájuk az Opera-Kommandó? Ezekre a kérdésekre válaszolt dr. Körmendy Zsolt, a Kodály Zoltán Pedagógiai Intézet Tanárképzési Csoportjának vezetője.

Molnár Kinga

„A zenei nevelést már egészen korán el kell kezdeni. Nem véletlen, hogy országsszerte a komolyabb kulturális intézmények mind szerveznek Ringatókat, ahol a szülők 0-3 éves korú gyermekükkel olyan kultúrák közvetítő módszereket tanulhatnak meg, amelyek a népi kultúrában jelen voltak, ám a városi életben már nem hagyományozódtak tovább” – mondta el dr. Körmendy Zsolt egyetemi docens. Véleménye szerint az Opera abban újszerű, hogy ebben az évadban már elsősorban apukák részvételével is bonyolít ilyen típusú foglalkozásokat, ami jól tükrözi a szerepelvárások átalakulását a családon belül.

○ DR. KÖRMENDY ZSOLT | Fotó: Múpa, Nagy Attila

A Ringatók, továbbá a 4-10 éves korosztálynak szánt, a hangszer-csoportokat játékosan bemutató *Hangszerveráz*, vagy a hasonló, szintén hangszerismertető sorozat, a *Csengő-bongó délután* Nagy Mária vezetésével még mindig inkább általános nevelő program, amely abban is segít, hogy a gyerekek a zenén túl a helyszínnel is korán megismerkedjenek, az Erkel Színházzal, majd az újranyitás után az Operaházzal. Dr. Körmendy Zsolt szerint nem véletlen, hogy az Opera fokozatosan vonja be a legkisebbeket, hiszen az általa képviselt művészeti ágakat egyáltalán nem könnyű hozzájuk közelíteni, mivel a darabok általában több órás, nagyszabású produkciók, bonyolult cselekménnyel. „Az opera műfaja és légköre a zenén belül egy sajátos univerzum, amihez tanulási folyamat révén lehet közel kerülni. Az Opera jól felépített, komplex zenepedagógiai programjai segítenek ebben” – véli a szakember. Az ugyancsak 4-10 éveseknek kínált *Tűtű* a balett világába kalauzol, amely már specifikusan az operához köthető, és a Magyar Nemzeti Balett révén az intézmény részét képezi. „A táncszínház nyelve sem magától értetődő, bár bizonyos

szempontból könnyebben befogadható, mint az opera, mégis fontos, hogy az ifjúság beavató jelleggel ismerkedhet meg vele, a kulisszák mögött” – tette hozzá dr. Körmendy Zsolt. A háromrészes *Mesélő muzsika* bérlet-sorozatot hagyományos ifjúsági hangversenynek nevezte a szakember, ahol olyan fontos kérdésekre kaphatnak választ a gyerekek és szüleik, hogy mit csinál egy karmester, és hogyan mesél a zene? „A szimfonikus zenekarra épülő program nemcsak érthetővé, hanem élvezhetővé is teszi a zenét, ami ettől vonzóbbá válik a gyerekek számára.”

Az *Operatúra Papagenóval* az Opera egyedi, speciálisan az intézmény ikonikus épülete számára kialakított előadása. Aki nem látta, annak érdemes részt venni rajta, mert Hábetler András humoros vezetésével, egyben az operairodalom sajátos karakterével lehet bejárni az épületet, pincétől a padlásig. „Az az általános iskolás korú gyerek, aki részt vesz rajta, soha nem fog fenntartást érezni a műfajjal kapcsolatban. Felőttként a kialakult szokások, ízlés miatt sokkal nehezebb nyitni az opera felé” – véli a zenepedagógus. Szerinte az Opera nagyon komoly

erőfeszítést tesz, hogy olyan gyerekekhez, kamaszokhoz is eljusson, akiknek lakhelyük, életmódjuk és más kulturális közegük miatt nem sok esélyük lenne a zenedrámákkal való találkozásra. Az *OperaKommandó* négyfős csapata „házhoz megy”, vidéki iskolákban énekelnek, és mesélnek egy tanóra keretében a diákoknak. „Az oktatási intézményeknek fontos szerepe van a közönség nevelésében és az új nézők verbuválásában, amihez az Opera számos segítséget nyújt: jó példa erre az *OperaKommandó* és a zenepedagógiai szempontból folytatásának tekinthető *OperaKaland*, *BalettKaland* is” – magyarázta a szakember.

„A zenei nevelés fontos eleme, hogy sok zenét hallgassunk. Érdemes például a *varázsvulvóval* már korán megismertetni a gyerekeket, mert ez segíti a ráhangolódást” – javasolja dr. Körmendy Zsolt. „Az Opera sokat tesz azért, hogy új zenehallgatókat neveljen ki, hiszen programjaival a korosztályok teljes spektrumát lefedi. Aki a Ringatótól eljut az OperaKalandig, jó eséllyel válik olyan fiatal felnőtté, aki önállóan, és később a családjával is szívesen jár Operába.” ○

○ BONCSÉR GERGELY ÉS AZ OPERAHÁZ GYERMEKKARA - A MAKRANCOS KIRÁLYLÁNY | Fotó: Csibi Szilvia

Platón a szerelem

Fotó: Nagy Attila

Ha hihetünk egy online adatbázisnak, Donizetti Szerelmi bájitalát átlagosan kéthetente előadják a világ valamely pontján. Az 1832-ben bemutatott mű népszerűsége tehát töretlen, az Opera pedig most nem mindennapi produkcióval javította a statisztikát.

Jászay Tamás

Fotó: Nagy Attila

ZAVAROS ESZTER, BIRI GERGELY | Fotó: Nagy Attila

Az előadás rendezője, Toronykőy Attila nem először találkozott az operával, hiszen Szegeden kétszer is megrendezte már, még hozzá gyerekeknek szóló, beavató színházi formában. „Nagy ajándék, hogy 2001-ben Gregor Józseffel dolgozhattam: bármit is csinált, az ő Dulcamarája volt az igazi főszereplő, minden és mindenki körülötte forgott.”

Amikor arról kérdezem, mitől izgalmas számára a legenda szerint alig hat hét alatt megírt, már saját korában meglepően sikeres darab, Toronykőy Attila azt mondja: „Ez egy olyan vígopera, ami szól is valamiről. Ha jól figyelünk, rájövünk, hogy a történetben nem a címben szereplő itóka a legfontosabb. Nemorinóban már az opera elején ott pislákol a szerelem, a bájital csak a gátlásait oldja fel. Adinával való első közös duettjéből kiderül, hogy a fiú nem is olyan butácska, mint amilyennek általában mutatják: érzékeny, okos fiatalember, aki rossz helyre született...”

És aki a dolgokat a helyükre teszi, nem más, mint Dulcamara, a kamionszofőr. Igen, jól olvasta: az Opera méltán népszerű *Gördülő Opera* sorozatában augusztus utolsó napjától nyolc estén át nyolc erdélyi településen, két szereposztásban mutatkozott be a vadonatúj produkció. (A rendezés szerint a kamion volt Dulcamara saját maga vezette italrusító helye, és az autó szolgált díszletként is – a szerk.) „Amikor főigazgató úr felkért az opera megrendezésére, azt mondta, hogy egy kamionon el kell férnie az előadásnak. És már meg is volt az ötlet, hogy a hatalmas jármű bájitalt szállítva tér be egyik-másik településre. Minden színpadi megoldásunk ebből következett: a kamion begördült a központba, lenyitották a falait, jött a zenekar, bevilágítottuk a színpadot, és már kezdődhetett is a játék!”

Attila és alkotótársai a szó legnehezebb értelmében vett szórakoztató népszínházi előadást készítettek: „Olyan produkciót, ami a lehető legszelebbe tárta az opera kapuit, olyanok előtt is, akik még nem ismerkedtek

SZEMERE ZITA ÉS CIGER LAJOS | Fotó: Nagy Attila

SZÉVEK LÁSZLÓ | Fotó: Nagy Attila

meg a műfajjal. Minden előadásomban törekszem rá, hogy a zenekar a nézőket és a játzókat ne elválassza, hanem összekösse. Azt kell mondjam, hogy a mozgó színpad és az alkalmi nézőtér között itt is igencsak közvetlen volt a kapcsolat...”

De vissza a szerelmesekhez, hiszen a rendező szerint Adina és Nemorino viszonyának értelmezése az opera valódi tétje. „A mi előadásunkban Nemorino, a lovászfűi titokban bújja a könyveket, ahogy egyébként a jómódú Adina is rajong olvasmányaiért. Ha nem állnának a társadalmi ranglétra különböző fokain, már kiderült volna, hogy az Isten is egymásnak teremtette őket. Amikor Adina felolvast a fiúnak a kötetéből, az fejből idézve válaszol neki. Nemorino mintha már itt felülkerekedne a lányon, Adinának pedig ez tetszik is meg nem is. Akárhogy is: végül ő mondja ki, hogy szereti a fiút...”

De az árnyalt szerepértelmezés vajon mennyire volt érzékelhető szabadtéren, szinte vásári körülmények között? „Nagyszerű játékosársak álltak a platón, akik képesek voltak megmutatni, hogy a sok bolondozás ellenére a két főszereplő viszonya akár drámai árnyalatot is tud kapni.”

○ BAKONYI MARCELL | Fotó: Berecz Valter

○ RÖSER ORSOLYA HAJNALKA, BALCZÓ PÉTER | Fotó: Berecz Valter

Gördült az Opera Erdélyben, és túrázott Beregszászon, a tavalyi évad Kárpát-Haza OperaTúráinak folytatásaként. Az erdélyiek most is örömmel fogadták a társulatot, és nem volt ez másként Kárpátalján sem, ahol a koncertszerű Bánk bán egy olyan szabadtéri arénában hangzott el, amelynek felújítását az anyaország támogatta. Nem pusztán kivételes látogatásról volt szó: a tervek szerint a művészek minden évben visszatérnek majd Beregszászra, hogy tovább erősítsék az összetartozás érzését. Alább a nézői véleményekből válogattunk.

Kamion és friss deszkák

„Hálás köszönet a csodálatos [beregszászi] előadásért! Fantasztikus élményben volt részünk!”
(Horváth Klára)

„Mindenekelőtt örömet fejezem ki azíránt, hogy sikerült felújítani az arénát, amely most reneszánszát éli, s amely a jövőben számos rendezvény helyszínéül szolgál. Gratulálok és köszönetet mondok mindenkinek, akik a rekordgyorsaságú felújításban részt vettek.”
(Babják Zoltán, Beregszász polgármestere)

„Az alkalom érdemi szerzője a Magyar Állami Operaház, s annak főigazgatója, Ókovács Szilveszter, akinek köszönet jár az estéért.”

(Szilágyi Mátyás, Magyarország Beregszászi Konzulátusának főkonzulja)

„Megható, fantasztikus élmény volt!”
(Tóth Katalin)

„Nagyon jó [Donizetti-] előadás volt! Köszönjük szépen!”
(Haraszi Judit)

○ BOTOS VERONIKA | Fotó: Berecz Valter

„Nagyon helyes, hogy olyanokhoz is eljutt az opera, akiknek eddig nem adatott meg.”
(Kósa Márta)

„Ott voltunk a sepsiszentgyörgyi előadás-son. Szuper volt, sok sikert kívánunk!”
(Székely Tünde)

„Igazi, nagy élmény volt, szép nyári estével ajándékoztak meg minket, és azt a több ezer embert, akik ma itt voltak. Az előadás végi vastapsra, a közös himnuszénekésre pedig nem találok szavakat. Ahogy Kányádi Sándor mondta: »Én nem határon túli magyar vagyok, hanem határtalanul magyar.« Várjuk Önöket szeretettel máskor is!”
(Sztakics Éva-Judit, Sepsiszentgyörgy alpolgármestere)

○ Fotó: Nagy Áthila

„Más időket élünk, ám a kiállásra, az egymás hite általi erősödére ma is szükség van. Ezen a szombat estén bizonyosodott, hogy egy ilyen operaelőadás nagyszerű alkalom erre. Erkel Ferenc, Katona József Bánk bán című ikonikus drámájának segítségével a magyarság Kárpát-medencei történelmének korai időszakába visz vissza bennünket, ám

○ BALCZÓ PÉTER, KOMLÓSI ILDIKÓ, KOCSÁR BALÁZS, RÖSER ORSOLYA HAJNALKA, KOVÁCS ISTVÁN ÉS A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ ÉNEKRA ÉS ZENEKARA
Fotó: Berecz Valter

○ Fotó: Berecz Valter

a műben a hazáról, a hazaszeretetről, tisztességről, hűségéről, az elnyomók elleni küzdelemről, s nem utolsó sorban a nemzet szabadságáról megfogalmazott gondolatok leginkább a magyar reformkor nagyjainak hozzáállását, életszemléletét tükrözi. (...) Az operaház vezetője megígérte, hogy jövő ősszel ismét ellátogatnak hozzánk, talán Verdi *Turandot*jával.

Örömmel számolunk be arról, hogy ezen az estén nem csupán a színészek, a kórus éneke, a zenészek játéka jelentett mindannyiunk számára életre szóló élményt. Az is mindörökké megmarad sokak lelkében és szívében, amikor több ezren együtt énekelték az előadás elején a Himnusz, majd a végén a Szózatot.”
(Kovács Elemér, Kárpátinfo.net)

○ KOMLÓSI ILDIKÓ | Fotó: Berecz Valter

○ RÖSER ORSOLYA HAJNALKA, KOVÁCSHÁZI ISTVÁN, KOCSÁR BALÁZS, SZEGEDI CSABA | Fotó: Berecz Valter

○ SZÉKELY FONÓ - SCHÖCK ATALA, HAJA ZSOLT | Fotó: Berecz Valter

Közös dolgaink, közös dallamaink

Vándorló témák és táncformák, azonos élmények és traumák, párhuzamos sorsok és közös történelem. Közép-Európa nemzeteit a zenében és az operában is szálak sokasága fűzi egymáshoz.

László Ferenc

„Közép-Európa az a térség, ahol, vagy ahonnan Brahms, Liszt, Chopin – utóbb Bartók, Kodály, Janáček – a sokszínű zenei folklórból összeurópai muzsikát komponált, ahol Párizs után új színekkel, új zamattal virágozott ki az operett, ahol a kávéházban, de a külvárosi kisvendéglőben is bécsi keringőt játszott a szalonzenekar és magyaros cigányzenét a cigányzenekar, ahol a promenádon mindenütt mindent, indulót és operanyitányt játszott a katonazenekar. Közép-Európa az a régió, ahol szilveszter este a színházakban, az operában *A denevért* adták elő, és játsszák vagy közvetítik a mai napig.” 1988-ban, a Salzburgi Fesztiválon tartott ünnepi beszédeben magyarázta ily érzékletes

és találó példával kontinensünk e tájékának kulturális együvé tartozását a történész Hanák Péter. A zene valójában úgy teremtette meg a német és az orosz világ között elterülő térség népeinek és nemzeteinek közösségérzését, hogy mindeközben a markáns egyedi sajátosságok nagyon is jól megfértek egymás mellett. Még a legnagyobb hódításokat tévő, s a koncerttermekben ösereleti formájuktól mégoly messzire eltávolodó táncformák is megőrizték alapkarakterüket és a maguk kisvilágát tévedhetetlenül megidéző erejét: gondoljunk csak a mazurkára, a polkára, a polonézre, vagy éppenséggel az örökkön magyarosnak tetsző verbunkos fordulatokra.

Mindez az opera világában, a cseh, a horvát, a lengyel, a magyar meg a szlovák nemzeti operatörténetben is kimutatható. S korántsem csupán annyiban, hogy az önálló állami létüktől tartósan megfosztott népek emblematikus korai operái majd' mind az idegen hódítókkal szembeni harcot, s a maguk nemzeti sérelmeit mutatták fel: Smetana első operájától (*Brandenburgiak Csehországban*) a Ruzitska József által komponált *Béla futásáig*, no és persze Erkel Ferenc dalműveiig. De említhetnénk e sorban a „horvát Verdi”, vagyis Ivan Zajc 1876-os főművét is, hiszen abban a címszereplő és társai a törökökkel szemben, hazájukat védve áldozzák fel életüket. Ám ez az opera egy másfajta kapcsolódást is érzékletessé tehet számunkra, mert-hogy Zajc operájának címe: *Nikola Šubić*

Zrinski – vagyis magyarul Zrínyi Miklós. A szigetvári védő ugyanis egyszerre két nemzet hőse és operahőse. Zajc Zrínyi-operája mellett, amely 2016 őszén az Operaházban is előadásra került az Eszéki Horvát Nemzeti Színház vendégjátékán, ugyanerről a témáról, az 1566-os szigetvári ostromról írt ötfelvonásos operát 1868-ban a horvát származású magyar honpolgár, Adelburg Ágost lovag is: a saját személyében megtestesítve a magyar és horvát kettős kötődés lehetőségét.

Zajc emlegetett operájából az „*U boj, u boj*”, vagyis „Harcra, harcra” kezdetű hazafias férfikari kóruszám máig népszerű, messze túl a horvát kultúra körén is. Így például Japánban is, ahol az I. világháború után a szibériai hadifogságból a szigetország érintésével hazatérő szláv katonák tették ismertté ezt az operarészletet – méghozzá mint cseh népdalt! Az összetartozás, a rokon szellemiség felismeréséhez azonban nem szükséges másfél földrésznyi távolságból rátekinteni e művekre. Elég csupán Erkel Ferenc első operájára, a *Bátori Máriára* gondolnunk. Mert ahogy az 2016 novemberében, a Bátori Mária remekül sikerült koncertszerű előadásán (vagy az ott rögzített lemezfelvételt hallgatva) is feltűnhetett: az első felvonás szerelmi kettősének, Mária és István koronaherceg duettjének szomszédságában akad egy fürge ritmusú, jócskán magyarosnak ható szakasz. Amely azonban Erkel eredeti szándéka szerint éppenséggel polacca, vagyis polonéz gyanánt került be a műbe.

A kapcsolódások és kapcsolatok, az egymással érintkező és egymásba átérő hatások lajstromát hosszan sorolhatnánk, mondjuk a népi kultúra (újra) felfedezésének identitáserősítő jellegét és történelmi jelentőségét felemlítve. A huszadik század első évtizedeiből

ezt a párhuzamosságot tette érzékletessé Kodály Zoltán *Székely fonójának* és Leoš Janáček *Jenűfájának* egymás mellé kerülése az Opera V4 turnéján, 2018 szeptemberében: a vársói Lengyel Színházban, a pozsonyi Szlovák Nemzeti Színházban és a prágai Zofin koncertteremben.

A szezon legelején mindemellett Horvátországba is elutazott az Opera társulata, a Kárpát-Haza Plusz elnevezésű programmal, mintegy az eszékiek 2016-os vendégjátékát viszonzva. Zágrábba Erkel *Hunyadi Lászlója*, valamint *A víg özvegy* balettváltozatával érkeztek a művészek, mindkét mű esetében eszünkbe juttatva a fentebb emlegetett kapcsolódásokat. Hiszen a Hunyadi László már 1860-ban eljutott Zágrábba, s ott komoly sikert aratott az opera, a cselekmény középpontjában a Közép-Európa történelmében oly nagy szerepet játszó és a folklórhoz is sokfelé beépült Hunyadi családdal. (És azt se feledjük, hogy a Hunyadi László legelső bécsi előadásának karmestere 1856-ban éppenséggel a spliti születésű nagy operettkomponista, Franz von Suppé volt.) A víg özvegy pedig balett formájában is megidézhetette a közép-európai operett változatos és soknemzetiségű hátterét. A komáromi születésű, Prágában Antonín Dvořáktól is tanuló, majd katonakarmesterként az Osztrák-Magyar Monarchia területén többfelé is szolgáló Lehár Ferenc révén, de másként is. Elvégre *A víg özvegy* leghíresebb slágere, a Vilja-dal kifejezetten a dalmát folklórhoz kapcsolódik, már ha hihetünk *Az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képen* című nevezetes könyvsorozat megállapításának, mely szerint: „A világ lólábú lányok, barlangokban tartózkodnak, erdőkben, folyók vagy patakok partján gyülekeznek...” ○

○ JENŰFA - RÁLIK SZILVIA | Fotó: NagyAttila

A
klasszik
rádió921

BEMUTATJA

BUDAFOKI
DOHNÁNYI ZENEKAR

HOLLERUNG
GÁBOR

CINE MUSIC

FILMZENEI KONCERT 2018

DÍJNYERTES FILMZENÉK

JAMES HORNER - TITANIC STEPHEN WARBECK - SZERELMES SHAKESPEARE
HOWARD SHORE - A GYŰRŰK URA NICOLA PIOVANI - AZ ÉLET SZÉP
ALEXANDRE DESPLAT - A VÍZ ÉRINTÉSE

NOVEMBER 23. ÉS 24. - 19:30
MŰPA

WWW.KLASSZIKRADIO.HU

12

NEMZETI SZÍNHÁZ
1837
KÖZÖS-NÉZŐPONT

HÉ, MAGYAR JOE!

Bemutató: 2018. NOVEMBER 17. • Előadás: 2018. NOVEMBER 21.

www.nemzetiszinhaz.hu

/nemzetiszinhaz

ORIGO

szcenárium
művészeti folyóirat

apárok
és evák

Operát mindenkinek, mindenhon

Az Opera 2018/19-es „Puccini Itáliája”-évadhoz kapcsolódó Operát az Operából! turnésorozat, valamint a tavaly májusban az intézmény által megjelentetett és a vidéki városi könyvtáraknak szánt Magyar Opera200 CD-gyűjtemény célja azonos: eljuttatni az opera műfaját olyan közösségekhez is, ahol az a hétköznapi életben elérhetetlen. A kiadványt és a turnét húszállomásos országjáró sajtótájékoztató-maraton harangozta be több mint egy hónapon keresztül.

Oláh András

◉ SZIMFONIKUS EST, BÉKÉSCSABA | Fotó: Rákossy Péter

2018. május 24. 8:15, Budapest

Az Opera munkatársai már készülődnek, hogy Bartók A kékszakállú herceg vára című operájának százéves jubileumát új premierrel ünnepeljék

meg az Erkel Színházban. Az intézmény Kommunikációs Osztályának háromfős kis csapatára előbb azonban más feladat vár: irdójuk elől egy CD-boxokkal zsúfolásig pakolt autó indul útnak Tatabányára.

Az Operaház korszerűsítése révén kihasználatlan művészi energiákat az intézmény idén úgy is hasznosítja, hogy együtteseivel ellátogat azokba a vidéki nagyvárosokba, ahol az operai műfajok hagyományosan nincsenek jelen. A turné segít közelebb kerülni a fővárostól távol élő operabarátokhoz, és alkalmas arra, hogy új közönséget is megszólítson azok körében, akiknek adóforintjai ugyanúgy hozzájárulnak az Opera működéséhez, mégis budapesti honfitársaiknál jóval többet kell tenniük azért, hogy élvezhessék ennek gyümölcsét. Vezető művészeivel az élen most a Magyar Állami Operaház szinte házhoz megy: tíz megyeszékhelyre négyestés bérlettel és méltányos helyárrakkal készült a dalszínház. A sorozat Puccini legnépszerűbb művei közül magában foglalja a Bohémélet vagy a Tosca koncertszerű változatát, továbbá egy népszerű műveket tartalmazó szimfonikus estet, egy, az olasz évad legszebb

◉ Fotó: Rákossy Péter

◉ Fotó: Rákossy Péter

operaslágereiből válogató gálát és egy látványos, klasszikus és kortárs darabokból összeállított balettműsort is. Az Opera ugyanakkor nem kívánta megbolygatni azoknak a városoknak a komolyzenei életét sem, amelyek saját szimfonikus együttesrel, illetve színházi operatagozattal rendelkeznek, ezért ezekben a városokban Puccini Turandotja lesz hallható koncertszerű formában, amely az előadásához szükséges hatalmas apparátus miatt lehet ritkán hallott csemege a helyi közönség számára.

9:30, Tatabánya

Az Opera-különítmény első állomása a József Attila Megyei és Városi Könyvtár, ahol a segítőkész házigazdák már berendezték a helyszínt. Gyors kipakolás, a vetítésre szánt anyagok technikai próbája következik, tíz óra után nem sokkal pedig Schmidt Csaba, Tatabánya

polgármestere és Ókovács Szilveszter főigazgató részvételével megkezdődik a csaknem félórás sajtótájékoztató a helyi média és a megye városi könyvtárainak képviselői körében. Az esemény után egyéni interjúk, rövid anketák a házigazdákkal és egy-két selfie készül könyvtárosokkal, miközben lezajlik a CD-dobozok átvételével járó adminisztráció, majd sietve pakolni és indulni kell, hiszen a műsor hamarosan Veszprémben folytatódik. A megyei és városi könyvtárak, valamint felsőfokú oktatási intézmények gyűjteményei számára ingyenesen felajánlott, csaknem ezer darab Magyar Opera200 kiadvány ötven lemezen harmincöt magyar operafelvételt gyűjtött össze, melyek többsége az Opera 2016/17-es Magyar Évada során készült. Erkel, Bartók, valamint Kodály jól ismert zenedrámái mellett számos ritkán hallható, valamint több kortárs opera is szerepel a válogatásban, Ruzitska József origónak tekinthető

és 1822-ben bemutatott Béla futásától kezdve olyan kortársak műveit, mint Bella Máté, Eötvös Péter, Fekete Gyula, Madarász Iván, Selmeczi György, Vajda János vagy Varga Judit, de Ránki György, Szőnyi Erzsébet és Tallér Zsófia népszerű meseoperái is megtalálhatók a dobozban. A papírtokos CD-k közt bőven van még hely, ezt a szabadon maradt rést keresztelte el a főigazgató „folytat-lyuknak”, ami arra utal, hogy az elkövetkező évadokban további felvételekből „pótkötetek” is készülnek, amelyeket szintén a könyvtárak rendelkezésére bocsát a dalszínház. Az Opera ezen kiadványok segítségével is meg kívánja teremteni a lehetőséget, hogy a magyar operairodalom kiemelkedő darabjai a vidéki településeken is helyben elérhetővé, megismerhetővé, tanulmányozhatóvá váljanak, és akár megszerettségük a műveket a kíváncsi érdeklődőkkel.

© TURANDOT, GYŐR - LUKÁCS GYÖNGYI, DÉNES ISTVÁN, AZ OPERAHÁZ ÉNEKARA ÉS ZENEKARA | Foró: Nagy Attila

12:45 Veszprém

Ha szülővárosába tér vissza, a főigazgató mindig szakít rá pár percre, hogy útba ejtse a Séd-patak völgyében meghúzódó Ménes utcát, aminek egyik közművesítelen házában nevelkedett fel. Talán ez az élettrajzi adalék is magyarázza, miért lett az Opera missziója, hogy az intézmény által képviselt műfajok – felvételek vagy élő produkciók formájában – egyaránt átélhető élményt nyújthassanak a vidéken és a külföldi magyar lakta településeken élőknek. Nostalgia azonban nincs sok idő, délután egy órakor kezdődik az újabb sajtótájékoztató az Eötvös Károly Megyei Könyvtárban, ahol a tatabányaival megegyező forgatókönyv szerint zajlanak az események egy eltéréssel: Poga Gyula, a város polgármestere mellett Szamosi Szabolcs, a Filharmónia Magyarország ügyvezetője is csatlakozik a sajtóesemény résztvevőikhez, mivel az Opera több más helyszínhez hasonlóan itt is az állami koncertszervező cég bérletében kapott helyet. A rendezvényt

követően a könyvtár egyik munkatársa bemutatja a gyűjteményben eddig feltehető opera-CD-ket: alig tíz felvétel, a legkorábbi is több mint negyvenéves... Pár perccel később kisebb izgalmat jelent a wifivadászat és a következő prezentáció frissített változatának letöltése, majd egy kutyafuttában elköltött gyorséttermi ebédet követően irány a nap utolsó helyszíne: Székesfehérvár.

A következő egy hónapban összesen hét nap alatt húsz megyeszékhelyet és megyei jogú várost keresett fel Ókovács Szilveszter és a többnyire kétfős kommunikációs stáb, amelynek tagjai tervezték, szervezték és a helyszíni közreműködésükkel segítették a sajtótájékoztatók lebonyolítását. Köszönet illeti a helyi önkormányzatok és megyei könyvtárak munkatársait, akik szíves vendéglátókként őszinte lelkesedéssel és tevékenyen segítettek az események megvalósulását. A sajtótúrákkal párhuzamosan az Opera értékesítési, műszaki és marketing

munkatársai ugyancsak bejárták a turné helyszíneit, ők azonban már az előadások előkészítéséhez végeztek terepmunkát, amelynek eredményét 2018 szeptembere és 2019 áprilisa között ismerheti meg a vidéki közönség.

Székesfehérvár 15:40

A Polgármesteri Hivatalban Brájer Éva alpolgármester régi ismerősként fogadja az Opera és a Filharmónia csapatát. Az együttes itt a Turandottal vendégszerepel majd, a Filharmónia bérletétől függetlenül, a délután négy órakor kezdődő sajtótájékoztatót azonban mégis közösen tartja a két intézmény, együttműködésüket hangsúlyozandó. Az első nap mérlege: három helyszín és háromszáz megtett kilométer, majd negyven kiosztott CD-sorozat és több mint egy tucat interjú és cikk. A java azonban csak ezután következik, hisz hátra van még tizenhét helyszín, de előbb még érnünk vissza az esti Kékszakállú-premierre. ○

ORIGO KULTÚRA

Szórakozásra ajánljuk

AMERIKAI MOZAIK

Annak, hogy a Magyar Állami Operaház művészei két őszi hét alatt páratlan igényességgel és gazdagsággal összeállított programmal mutatkozhatnak be New Yorkban, nem csak zene- és színháztörténeti, hanem diplomáciai jelentősége is van: olyan szálak érhetnek össze, amiket egy óceán választott el eddig. A kapcsolódásokról Bogyay Katalin ENSZ nagykövettel, Vass Annette-tel, az Opera amerikai tanácsadójával, dr. Kumin Ferencsel, a New York-i magyar konzulátus főkonzuljával és Vincze Mátéval, a New York-i Balassi Intézet Magyar Kulturális Központjának igazgatójával beszélgettünk. Filip Viktória

BOGYAY KATALIN

Bogyay Katalin szerint a kulturális diplomácia mindig akkor sikeres, ha nem propagandisztikus, hanem őszinte, és organikusan képes beépülni abba a közegbe, ahol megszólal. "Ha didaktikusan fogalmazunk meg üzeneteket magunkról, az nem érinti meg az emberek lelkét. Ezért egyrészt megismertetünk egy történelmi múlttal rendelkező európai zenei intézményt, beszélünk a nemzeti operánk kialakulásáról és a huszadik századi operák között betöltött kiemelkedő magyar szerepről. Másrészt a staggione színházi kultúrák világában bemutatunk egy repertoár színházat, és az énekesi, balett táncosi és muzsikusi szakma remek magyar képviselőit. Általuk beszélünk a magyar zenei oktatás hagyományáról és jelenéről. Rendhagyó módon ENSZ nagyköveteket, tehát az egész világ képviselőit és ENSZ vezetőket

hívtam meg a *Bánk bán*-előadásra, hogy a zene élvezete mellett jobban megértsék történelmünket. Egy ilyen nagy formátumú vállalkozás akkor igazán gyümölcsöző, ha ennek hatására együttműködések indulnak el intézmények és művészek között. Ne feledjük el, hogy olyan magyar előadókkal indul a társulat, akiket a szomszédos Metropolitan Operában jól ismernek. Láttam már annak szép hagyományát, hogy egy művészgárda rendszeren megjelenik a világ valamelyik távoli, nagy zenei házában. Hátha egy szép tradíció elindulásának lehetünk most mi is tanúi."

Vass Annette mögött több mint harmincéves vezetői és menedzseri munka áll. Helyismerete és kapcsolatai révén már az ötlet 2016-os felmerülése óta segíti a turné létrejöttét, legyen szó előzetes információkérésről vagy épületlátogatásról. Közvetítőként a legnagyobb kihívást abban látja, hogy a kultúra világvárosában, ahol a nézők hozzá vannak szokva a világ legtehetségesebb művészeihez, el kell tudni érni azt, hogy a közönség a Magyar Állami Operaház előadásait válassza a megszámlálhatatlan

VASS ANNETTE | Fotó: Ádám Judit

programlehetőség közül. A *New York OperaTúra* partnereinek felkutatásánál a legfontosabb szempontja az volt, hogy a legnagyobb szakmai tudással és tapasztalattal rendelkezőket találja meg, hiszen

KUMIN FERENC

még egyetlen európai operaház sem mutatta be New Yorkban egyszerre az operáit, a balettjeit és mindezt a saját zenekarával. „Fontos volt, hogy érezzem rajtuk a lelkesedést is, mert egy olyan dalszínházat képviselhetnek, aminek hatalmas és választékos repertoárja van, több mint harminc premierrel éves szinten, összehasonlítva a Metropolitan Opera átlagosan hat új produkciójával. Az elmúlt több mint huszonkét esztendőben életvitelszerűen New Yorkban éltem, így számomra nagyon könnyű megérteni mind az európai mind az amerikai mentalitást. Ez az, ami nélkülözhetetlen a felek közti tárgyalások során.”

Dr. Kumin Ferenc szerint páratlan lehetőség, hogy messze elhagyva

működésük szokásos dimenzióit, egy olyan kétértelmű fesztivált üdvözölhetnek, amely a New York-i kulturális kínálat zajos versenyében is hatalmasat szól, a város művelt és igényes közönsége számára olyan csemegét kínál, amely izgalmat kelt, és a legfontosabb körökben is beszédtema lehet. Az Opera turnéjának azonban más előnyei lehetnek: „Egy jól sikerült, kritikus tömeget elérő nagyszabású kulturális attrakció híre, pozitív hatása messze túlmutat a műértő nézőkön. Minden esélyünk megvan arra, hogy a romantikus zene iránt rajongó New York-iak innentől jobban számon tartsák Erkel Ferencet vagy Goldmark Károlyt. Bartók Béla élete utolsó éveit itt élte, így őt nem kell bemutatni a város művelt közönségének. Az egyébként is nagyon jó teljesítményt nyújtó, Amerikából Magyarországra irányuló turizmusra is jótékony hatása lehet a turnénak. Hatalmas és eddig még csak kis részben kiaknázott potenciál van a zenéért és táncért utazók körében. Ez a közösség New Yorkban sokat költ utazásra, kulturális javak fogyasztására, és épp itt az ideje, hogy ebből a pénzből sokkal több landoljon a versenyben egyre jobban helytálló Budapesten és Magyarországon.”

Vincze Máté szerint, amikor egy ország jó hírnevéről, divatos kifejezéssel élve országmarkáról van szó, felmerül a kérdés, hogy mi az a pár tulajdonságunk, amire a leginkább büszkék vagyunk, mivel szeretnénk, hogy a külföldiek azonosítsanak minket. „Magyarországon ez egy nehéz ügy, hiszen rengeteg dologra lehetünk és vagyunk is jogosan büszkék: a feltalálókra, a gasztronómiánkra, a fővárosunkra, a borászatunkra, a vidéki tájainkra, a magyar humorra, a sportsikerekre és természetesen arra is, hogy kultúr- és operanemzet vagyunk.

VINCZE MÁTÉ | Forrás: Balassi Intézet

November első két hetében vezető ösztönözési alkotóműhelyünk látogat New Yorkba és fogja elképzeltetni a nagyon igényes, már-már elkényeztetett közönséget. Ez a magyar kulturális diplomácia legnagyobb vállalkozása ebben a metropoliszban, és a Balassi Intézet a maga szerény erőforrásaival örömmel vesz ebben részt. Bár rengeteg mondanivalónk van Magyarországról, mi ebben az időszakban legfeljebb hab lehetünk a tortán, a torta maga pedig az Opera. Bízom benne, hogy a kétértelmű, grandiózus vállalkozás kapcsolatokat teremt a mi operanemzetünk és az operarajongó város között.”

A cikk teljes terjedelmében a Mimi.blog.hu oldalon olvasható.

A középpontban:

Aldo Finzi

Ősszel a tengeren túl, az Újvilágban vendégeskedő Magyar Állami Operaház Zenekara politikailag üldözött, emigrációba hajszolt szerzők műveit is játssza olasz–magyar estjén a Carnegie Hallban. A Dohnányi és Bartók alkotásaival záródó programban a nemrég „felfedezett” Aldo Finzi darabjai mellett egy népszerű kortárs, Fabio Vacchi hegedűversenye is elhangzik New Yorkban, ahol Kocsár Balázs és Plácido Domingo ragadja magához a karmesteri pálcát. *Pallós Tamás*

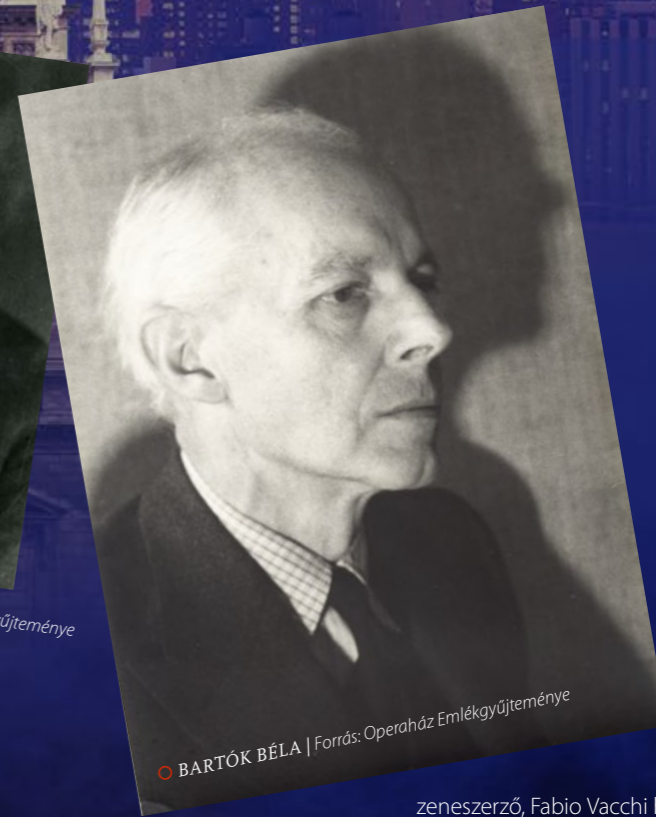
Forrás: Aldo-finzi.com

Amióta a 19. század utolsó évtizedében a Metropolitan Opera sokat foglalkoztatott karmestere, a New York-i Filharmonikusok zeneigazgatója, Dvořák IX. („Az Újvilágból”) szimfóniája ősbemutatójának dirigense, Seidl Antal bevette magát a Carnegie Hallba, számtalan vezető magyar művész követte, és tette le a névjegyét az amerikai metropolisz első számú koncerttermében. Kéthetes New York-i turnéja keretében, november 5-én az Opera Zenekara is ott ad hangversenyt. Az estet vezénylő Kocsár Balázs még a nyár közepén szólt az előkészületekről, az együttes e különleges missziójáról: „Jóllehet, elsődleges feladatunk operák és balettok megszólaltatása, fontosnak tartom, hogy a szimfonikus repertoárral is foglalkozzunk, amely a zenekar hangzásvilágának csiszolását, stílusismeretének fejlesztését is szolgálja. Szeretném, hogy a hagyományokra építve lehetőség szerint a koncertalkalmak is részei legyenek az Operaház mindennapjainak.”

DOHNÁNYI ERNŐ | Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye

A Carnegie Hallba szervezett hangverseny programjának középpontjában „megrendelői kívánságra” a 20. század első felében élt olasz komponista, Aldo Finzi művészetének megidézése áll. Az Opera főzeneigazgatója ez év elején találkozott először az elfeledett, felfedezésre váró és érdemes szerző nevével: „Finzi a vészkorszakban származása miatt üldözöttét szenvedett a saját hazájában. 1937-ben *La Serenata al vento* című operájával megnyerte ugyan a milánói Scala operapályázatát, a bevezetett zsidótörvények miatt azonban az akkori olasz kormány visszavonta a versenyt, így a bemutatóra nem kerülhetett sor. Finzi emlékének ápolására, szélesebb körű megismertetésére néhány éve alapítványt hozott létre a komponista Amerikában élő családja. Egyebek mellett minden esztendőben Finzi műveit bemutató koncerteket rendeznek, és hozzám az olasz kapcsolataimon keresztül jutottak el. Úgy alakult, hogy a Magyar Állami Operaház és a Magyar Nemzeti Balett éppen »jókor« vendégszerepel a David H. Koch Theaterben, így felkértek, hogy a turné közben idén mi adjuk ezt az estet a zenekarral a Carnegie Hallban. Finzi három rövidebb lélegzetű

BARTÓK BÉLA | Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye

kompozíciójával készülünk: a *L'Infinito*, illetve a *Nunquam* vastag hangszerelésű, késő romantikus szimfonikus költemény, az *Interludio* pedig egy – zongorára és kamarazeneikarra írt – talányos darab.”

A további műsorszámok kiválasztása közös megegyezés alapján történt: „A koncert szellemiségéhez és a korszakhoz igazodva két – politikai okokból – amerikai emigrációba kényszerült magyar mester, Dohnányi Ernő és Bartók Béla egy-egy műve hangzik majd el: a *Szimfonikus percek*, illetve *A csodálatos mandarin-szvit*. Megszólaltatjuk még Berlioz *Rákóczi-indulóját*, valamint Kálmán Imre és Lehár Ferenc operettjeinek egy-egy részletét Rost Andrea közreműködésével. Az alapítvány nemes céljai közé tartozik, hogy nemcsak a múltat ápolja, hanem a jelen zenei törekvéseit és eredményeit is figyelemmel kíséri. Ezért a hetedik darab, amit viszünk, egy kortárs olasz

zeneszerző, Fabio Vacchi hegedűversenye. Mivel a két évvel ezelőtt, Bariban tartott ősbemutatón játszó Francesco D'Oraziót novemberben már más elfoglaltságok kötik, lehetőségünk nyílt arra, hogy a szólistát mi választhassuk ki. Egyik kiváló koncertmesterünk, a fiatal japán hegedűművész, Nagao Haruka mutatkozik be New Yorkban, aki júniusban első díjat nyert a Flesch Károly Nemzetközi Hegedűversenyen.”

És hogy milyen érzésekkel készül együttese élén? „A New York-i turné komoly próbatétel lesz, különösen a zenekar számára. Az első hét az operaké, a második a balettoké, s közben jön még egy gála a David H. Koch Theaterben, valamint az est a Carnegie Hallban. Hét különböző programot játszik az együttes. Összesen három hetünk van arra, hogy az elérhető legmagasabb szinten felkészüljünk. Bízom abban, hogy minden vonalon eleget tudunk tenni e rendkívüli kihívásnak.”

Fotó: Nagy Attila

Fotó: Berecz Valter

Fotó: Berecz Valter

Nyári (sz)épülés

Míg a legtöbb színház nyári álmát aludta, az Opera bejárta a világot. De nemcsak zenélt a turnékon, mint a tücsök, hanem a Kőbányai és az Andrássy úton dolgozott is, mint a hangya.

Mona Dániel

Mint minden Magazin készültekor, az Opera beruházó építészével ezúttal is megtartottuk hagyományos találkánkat, hogy az Olvasó is képbe kerüljön az Ybl-palota és az Eiffel Műhelyház legfrissebb változásaival. Beszélgetésünk közben Józsa Anka szívesen hívja a szavak mellé segítségül telefonját, amelyben érdekesebbnél érdekesebb fotók illusztrálják mondanivalóját. Amióta a bontási munkálatok teljesen befejeződtek, a képeken nemcsak a katasztrófaturizmus gyöngyszemei köszönnek vissza, sokkal inkább az alkotás, egy álom megvalósulásának nyomai. Következzék hát egy verbális diavetítés, egy szavakká konvertált montázs, az eiffeles és operaház galériák elemeinek rövid története!

Az első fotón a Műhelyház jellegzetes homlokzata látható. A tisztítás jól halad, a főhomlokzat gyakorlatilag teljesen kész. A lábazati részen lévő fekete, vastag, kent szigetelést óvatosan leverték, és gyémántfejes csiszolóval letisztították, a nagyobb hiányokat pedig folyamatosan pótolják. A következő képeken pakettfalakat látunk. Ez az elmúlt néhány cikk tükrében nem olyan különleges, de alaposabban megvizsgálva feltűnik, hogy a második emeletre is bekerült valamennyi elem és valamennyi belső fal is elkészült. Ezzel elbúcsúzunk ettől az izgalmas világtól, ugyanis miután a kibontott tetőszerkezeten keresztül immáron szinte az összes darabot beemelték, augusztus

végén elkezdődhetett a tetőpanelek felhelyezése. Ez praktisan annyit jelent, hogy a Kőbányai úton közlekedők nem láthatják tovább a csupasz, nyitott acélszerkezetet, a drónreptetők pedig nem leshetnek be többé a kivitelező munkájába. Mindeközben lezsalúzták, és július végén betonozták azt a vasbeton dongát, amely a Bánffy-termet, a Zenetermet és a Házszínpadot fedi. A január végi átadás tárgyát ezek a terek képezik, az Előcsarnokkal és játszáshoz szükséges kiszolgálóterekkel együtt. Ráadásul az új ablakszerkezeteket is leszállították már, amelyeknek a beépítése hamarosan megkezdődik, hiszen az ablaknyílások fal- és kávjavitásait már elvégezték.

Akadnak persze a laikusok számára kevésbé érdekfeszítő, de a végeredmény szempontjából igen jelentős képek, mozzanatok is. Külön fotó örökíti meg az elkészült gépészeti kiállásokat, külön a vasbeton födémeket, melyek az „A”- és „E”-hajókban találhatóak, ahol a műhelyek, raktárak és a szociális blokk kap helyet. A komplexum hátsó-középső részén lévő „C”-rész is biztatóan halad: az egyemeletes vasbeton szerkezet áll, a falak szerkezetkész állapotban vannak, elkészültek a lépcsők, a liftaknák, megkezdődött a gépészeti vezetékek szerelése, hiszen itt majd a csoportos öltözők kapnak helyet, amelyeknek a januári előadásokhoz is el kell készülni. Ugyanott, hátul, az üzemi

Fotó: Berecz Valter

rész, a „D”-épület aljzatbetonozását is befejezték, a belső falakkal ugyancsak elkészültek, az új tetőpaneleket felhelyezték, a tetőszerkezet teljesen készen van.

A folyamatosan haladó utépítési munkálatokat bemutató fotók után végre előkerülnek a képek, amelyeket a legjobban vártam: vasúti szerelvényeket ábrázolnak. Június végén ugyanis bekerült a helyére a gőzmozdony és az étkezőkocsi. Június 29-én vonultak fel az autódaruk, hogy másnap reggel hatkor elkezdhessék a munkát. A mobilitásuk miatt igencsak hasznos gépek először az étkezőkocsit emelték meg és helyezték trélerre, majd a szerkocsit, végül a gőzmozdonyt. A szállítójármű előre gurult az értékes és nehéz rakománnyal a Kőbányai úti főhomlokzathoz, ahol leparkolt, hogy megvárja, míg az autódarukat lebontják, átviszlik

Fotó: Nagy Attila

a csarnok bejáratához, ott letalpalják, lefixálják. Itt aztán fordított sorrendben (gőzmozdony, szer-, és étkezőkocsi) ráhelyezték a szerelvényeket az ideiglenesen, erre az alkalomra kiépített, ún. cigányvágányra, amelyen be lehetett tolni őket az épületbe. A kocsik itt töltötték a hétvége hátralevő részét, mígnem hétfőn egy hidraulikus emelő (becsületes nevén Lucas) átemelte őket a végleges, számukra szánt alépitményre, amely már az előző héten elkészült. A vasbeton teknőbe beton talpfákat tettek, erre került rá a sín, a hézagokat pedig bazalt-zúzával töltötték fel. Az eredmény: valódi peron-élmény. A kocsikra történő felszállási magasság megegyezik az eredetivel, a mozdony iránya szintén igazi pályaudvari érzetet ad.

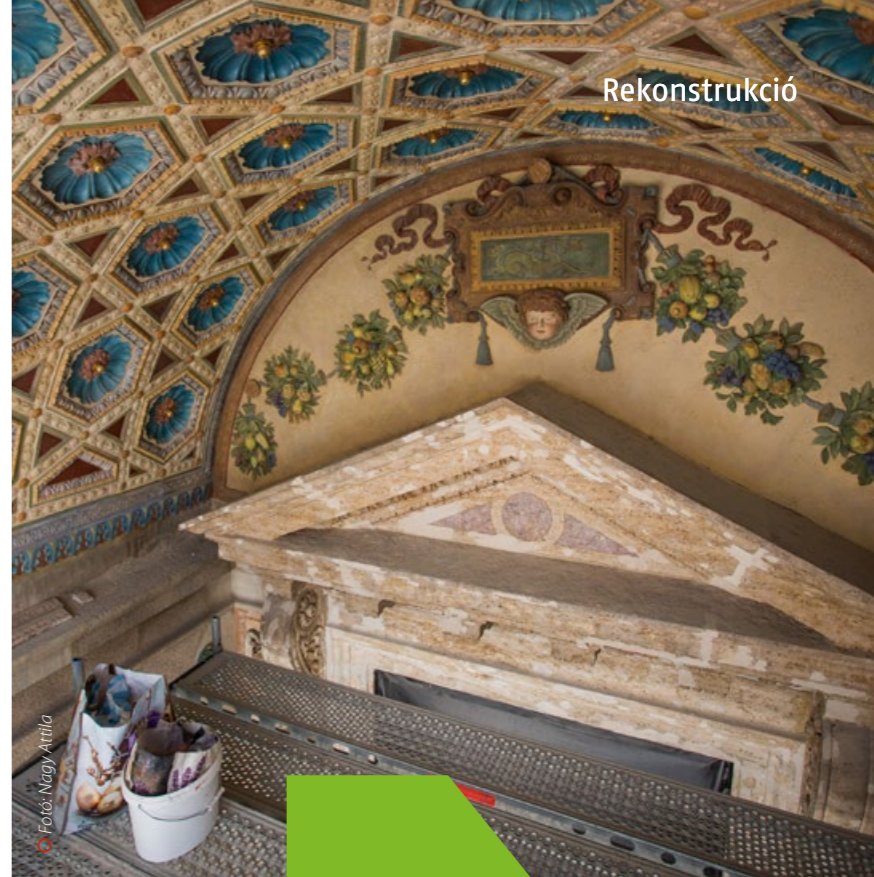
Az Eiffel különlegessége, hogy a vasúti múlt megidézésén túl számos ponton az ipari külsőt igyekszik visszaadni, természetesen a lehető legdekoratívabb módon. Ezért volt olyan fontos, hogy a látszóbeton pakettfalakat tükörsimára készítsék, és ezért igényel nagy figyelmet az acélszerkezetek tűzvédelmi bevonata is. A földszinti és emeleti látogatófolyosókon, és az öltözők előtti üzemi folyosón ugyanis testközelből, megvilágítva láthatók majd ezek a felületek, ezért ezeken a helyeken különös gondossággal kell felvinni a bevonatot.

Bár az eiffelles képek elfogytak, annyi még kiderült, hogy az Opera elindította saját hatáskörben a színpadtechnika, fény- és hangtechnika, logisztika és mobília (bútor) beszerzését, valamint a további szükséges eszközbeszerzést. Szerencsére operás fotók még akadtak bőven...

Lenyűgöző részletek tárultak fel és váltak láthatóvá az Operaház körbeállványozásának köszönhetően. Apró

figurák, minták, díszítések, amelyeket az utcáfrontról nem látni ilyen közelségből. Miközben folyik a kőfelületek tisztítása, pótlása, cseréje, a vakolt felszínek javítása, festése és a különböző építészeti tagozatok pótlása, kiegészítése, színezése, állagmegóvása, az Andrássy úti loggia soha nem látott arca vált elérhetővé a vállövénel kialakított járda által. Az újonnan felfedezett kincsek azonban nemcsak élményt, de váratlan feladatokat is adnak olykor. Az eredetileg mázas, nagyon korai Zsolnay-kerámiákat 1984-ben lekenték – ezeket vissza kell állítani eredeti állapotukba. A plafonon található medálók rögzítéséért felelő arany gombok (vas rudak, amelyekkel felerősítették a felette lévő téglalobozatba) habarcsfogácsái éveken ezelőtt kilazultak, így egyetlen csavar tartotta a medálókat. Köszönet az Opera szellemének, hogy nem hagyta leesni őket.

Bár a nagyobb munkálatok még csak most kezdődnek, mert a tervezők augusztus végén adták le a kiviteli terveket, azért a színházteremről így is készültek látványos képek. A nézőtéren folytatódott a restaurátori feltárások, előkerültek az eredeti színek, melyeket a megnyitásra a szakemberek szeretnének visszaállítani. A következő nagy

Fotó: Nagy Attila

lépés az új nézőtéri székek beszerzése. A tender már elindult, várhatóan már újév környékén megkezdődik a tervezés, a mintadarabok elkészítése, a zsúrizás, a gyártás és majd a beépítés. A színpad felé haladva feltűnik, hogy elkészült a zenekari árok új vasbeton fala, megvan a vágyott méret. A színpadi árokban további bontásokat

végeztek, előkészítették a területet az új szerkezetek fogadására. Az alsó gépezet elemeit már legyártották, a helyszíni brnói gyárlátogatások sikeresek voltak, így szeptember közepén elkezdték beépíteni az új technológiát.

A pincétől a padlásig vannak képek: készül a pincésinti szigetelés, építik a gépészeti nyomvonalakat, elkezdték az új falazásokat, padlószervezeteket, gépészet- és elektromos munkákat, leszerelték és restaurátműhelybe vitték a nyílászárókat és rácsokat. A zenekari árok legalján balettfilm készült, az épület legtetőjén Will Smith pózolt. Eközben az Üzemházat teljesen, szerkezetiig visszabontották, elkészítették az acélszerkezetek tűzvédelmét, valamint egyetlen nagy térré alakították a földszint első, eddig több helyiségre osztott részét. Egyszerűen sok a változás, csak be nem teljen a telefon memóriája! ○

Fotó: Nagy Attila

Nyomozás az Operában

– akcióban a jogi osztály

○ DR. BÉRES ATTILA ÉS DR. KOVÁCS ZSÓFI | Fotó: Rákossy Péter

○ DR. SZABÓ OLGA, DR. BÉRES ATTILA, DR. REINIGER-LAMI KLÁRA, DR. GYARAKY JUDIT, BENDÉ KRISZTINA, DR. KOVÁCS ZSÓFIA - ZENŐ ÉS PANKA, DR. BIRI SZILVIA, LISZNAI TAMÁS ÉS WILLIAM Fotó: Rákossy Péter

Noha az egyik legfelemelőbb érzés kétségteljesen a művészetet illeti, amikor a színpadon megcsillogtathatják tudásukat, majd fürdőzhetnek a közönség jól megérdemelt elismerésében, mégis, ahhoz, hogy ez létrejöhessen, többek között az Opera jogi csapatának hathatós közreműködésére is szükség van. Várhegyi András

A hugenották Meyerbeertől, az Olasz nő Algírban Rossinitől vagy Offenbach *A rajnai sellők* című darabja – csak néhány az Opera előző évadának bemutatói közül. A gazdag repertoár évről évre gondos tervezés során alakul ki, a Főigazgatóságtól érkező jó ötletek a legelső mozzanatot jelentik. Ezután következik az a komoly kutatómunka, amely során először feltérképezik, kikhez tartoznak a szerzői jogok, kik az

esetleges szerzői jogi örökösök, majd felveszik az érintettekkel a kapcsolatot, hogy megegyezzenek a színpadra állítás részleteiről.

A műveletet az Opera jogi osztálya végzi, ahol tapasztalt jogászok sora foglalkozik a hagyományos ügyvédi irodákban felmerülő problémákhoz képest szokatlanabbnál szokatlanabb ügyekkel. A csapatot jelenleg dr. Béres

Attila vezető jogtanácsos fogja össze, aki 2013 ősze óta dolgozik az osztályon – ahogy ő mondja, ez már a hatodik szezonja. „Nagyon hamar átvettem azt a gyakorlatot, hogy évadokban számoljak, csak a legelején okozott némi nehézséget az, hogy a pénzügyi gondolkodás továbbra is az adóévet, vagyis a naptári évet veszi alapul. Itt sok minden másképp működik, mint ahogy máshol megszoktuk.”

Attilát elődje, dr. Kovács Zsófia választotta ki a munkára, aki jelenleg szülési szabadságát tölti második gyermeke mellett, ám gondolatai gyakran térnek vissza szeretett munkahelyéhez, hiszen az opera és a balett műfaja az elmúlt tíz év során, mióta az Operában dolgozik, szerves részévé vált a mindennapjainak.

„A zene mindig is meghatározó volt az életemben, gyakran szólt otthon valamilyen muzsika, de amióta ebben az intézményben dolgozom, megnőtt a komolyzene iránti érdeklődésem, és sok olyan szépséggel találkoztam, amit különben nem ismertem volna meg.” Noha a két kisgyerek még túl fiatal hozzá, hogy beavató foglalkozásokon vegyen részt, Zsófi szeretné, ha később ők is megismerkednének ezzel a varázslatos világgal. „Terveim között szerepel, hogy elviszem őket az Operába meseelőadásokra, aztán majd ők eldöntik, mennyire érdeklí őket mindezt. Itthon is sokszor szól komolyzene, és úgy veszem észre, hogy örömmel hallgatják.”

A jogi osztály létszáma a feladatok gyakoriságával párhuzamosan növekedett az elmúlt években, jelenleg Zsófi-val együtt nyolcan látják el a Ház jogi természetű teendőit, beleértve a szerzői jogi kérdések kezelését, a peres képviselet ellátását, az okiratszerkesztést, a jogi állásfoglalások és belső szabályzatok elkészítésében való közreműködést, valamint a jogi tájékoztatást. „Tendenciózan növekszik az elfoglaltság, még nyáron is sok a feladat, hiszen a turnék miatt folyamatos a készültség. Az olyan váratlan helyzeteket is azonnal meg kell tudnunk oldani, mint egy elmaradó előadás jogi rendezése, ez ugyanis egy dominót indít el. Míg a közalkalmazott művészek – a zenekar tagjai, az énekar, a tánckar – egyszerűen nem jönnek be aznap dolgozni, addig a szerződéses művészek – magánénekesek, külsős táncosok – esetében elő kell vennünk a szerződésüket, és meg kell néznünk, milyen feltételekkel állapodtunk meg velük” – taglalja dr. Béres Attila.

Az egyik legizgalmasabb feladat kétségkívül az, amikor az összeálló évad műveinek listája megérkezik a jogi

osztályra, és megindul a nyomozás a jogosultak, és különösen az örökösök után. „A tapasztalat azt mutatja, hogy sosem lehet elég korán elkezdni a jogosítást” – jegyzi meg a vezető jogtanácsos. - Minden alkotói mű meghatározott ideig szerzői jogvédelem alatt áll, legyen szó a jelmezről, a díszletről, a koreográfiáról vagy magáról a rendezésről. Ráadásul nehezíti a dolgot, hogy legtöbbször zenedrámai műveket mutatunk be, amelyek esetén nincs közös jogkezelés, így aztán egy új darab színpadra állítása előtt egyesével kell megkeresnünk minden jogtulajdonost, hogy engedélyt kérjünk.”

Nagy előrelépés volt, amikor csatlakozott a csapathoz Lisznai Tamás szerzői jogi ügyintéző, aki segíti a felhasználási jogok megszerzésének folyamatát és permanens kapcsolatban áll az alkotókkal. Azonban még így is előfordul, hogy nem találják a jogutódot, mert nem képviseli ügynökség, vagy nem tudni, hol tartózkodik. „Amikor fel kell kutatni valakit, az Operaház Emléktárával szoktunk együttműködni. Ilyenkor előkerülhetnek nem publikus rokoni szálak is, úgyhogy ez egy nagyon érdekes folyamat, igazi nyomozó munka” – teszi hozzá Attila.

Az esetek túlnyomó többségében szerencsére sikerül megállapodnia a feleknek, ám vannak olyan helyzetek, amikor komolyabb jogászai dörzsöltségre van szükség. A tavalyi évad egyik leginkább várt bemutatója, a *Porgy és Bess*® kapcsán egészen különös jogi helyzet alakult ki. A tárgyalásokat dr. Béres Attila folytatta le a jogtulajdonosokkal, akik eleinte ragaszkodtak a darab szövegírója, Ira Gershwin végakarátában foglalt all-black cast-hoz, vagyis ahhoz, hogy csak született fekete énekesek adhatják elő az operát. Ám aztán történt valami váratlan. „Miután kimerítettünk minden

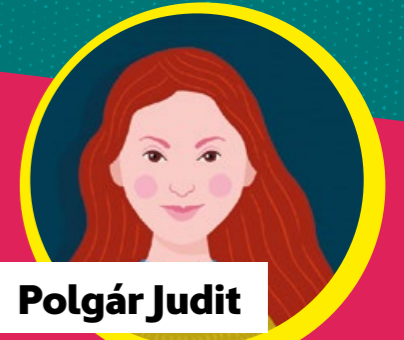
opciót, és úgy tűnt, semmilyen engedélyt nem adnak, ezért végül annyit kértünk tőlük, hogy küldjenek el egy szerződéstervezetet, hogy láthassuk, melyek lennének a konkrét előadási feltételek. Elküldték a tervezetet, és legnagyobb meglepetésünkre ebben nem szerepelt az all-black cast kitétel. A szerződést aláírtuk, a produkció megszületett, és noha az örökösök nem értettek egyet azzal, hogy fehér bőrű énekesek játszották a darabot, azaz a megvalósítás módjával, egyben utasították az Operát, hogy ezt minden nyomtatott anyagukon tüntessék fel – végül mégsem visszakoztak, pedig bármikor felmondhatták volna a szerződést.”

Nem csoda, hogy egy hosszú és bonyolult tárgyalási procedúrát követően a jogász is jóleső büszkeséggel dől hátra a nézőtéren, hiszen munkájával ő is hozzájárult a színpadon megszülető csoda létrejöttéhez. „Van bennem némi elégedettség, hogy még ha csak egy kicsit is, de volt benne részem” – mondja Attila, aki szerint elengedhetetlen, hogy a Ház dolgozói szeressék a műfajt, különben nem tudnak azonosulni a munkával. Ezt a nézetét dr. Kovács Zsófi is osztja. „Nagyon sok kiválasztási folyamatot vittem végig az évek során, találkoztam olyanokkal, akik ügyvédi irodából vagy közigazgatásból érkeztek, itt azonban teljesen más dolgozni, mivel rettenetesen specifikus az alaptevékenység. A személyiség a döntő, az, hogy kinek milyen a teherbírása. Nemcsak a színpadon vagy a kulisszák mögött pörgős az élet, ez kihat az adminisztrációra is. Nagyon fontos, hogy a jogász átértse az intézmény működési mechanizmusát, hiszen ezáltal tudja jól elvégezni a feladatát.” ○

Izgalmas életutak, példaértékű történetek múltból és jelenből - a jövőnek

bookline
KÖNYVEK

Polgár Judit

A világ legjobb női sakkozója

Dévény Anna

Gyógytornász,
a Dévény-módszer kidolgozója

Zrínyi Ilona

Munkács várának hős védője

bookline.hu/50elszantmagyar

A tájékoztatás nem teljes körű. További információ a bookline.hu/50elszantmagyar oldalon.

Erkel a korongon

A magyar hanglezgyártás történetét természetesen végigkísérik Erkel Ferenc műveinek felvételei. Az egyik legkorábbi hazai lemezen, melyet 1902-ben a Gramophone Concert Record rögzített, a Magyar Királyi I. Honvédzenekar játssza a Himnusz. A hangfelvétel-készítésbe nem sokkal később az Operaház együttese és művészei is bekapcsolódtak. A világháborút követően a lemezkiadás is állami monopólium lett, majd a rendszerváltás után számos cég próbált szerencsét. Mára a CD-gyártás megszűnt hazánkban – éppen az Opera Útravaló 2018 kiadványa volt az utolsó, amely lekerült a gyártósorokról – ám az OperaTrezor sorozat idén is újabb kuriózumokkal – többek között Erkel-operákkal – gazdagodik. *Karczag Márton*

Ha megkérdeznénk olvasóinkat, melyik a legnépszerűbb magyar operafelvétel, nagy valószínűséggel nem születne meglepetés: Simándy József *Hazám, hazám*-ja kapná a legtöbb szavazatot. (A YouTube-on nagyjából 2 millióan hallgatták meg a tenoristával az áriát!) Ritka pillanat, amikor egy művész annyira eggyé válik egy szereppel, hogy halála után több évtizeddel is nemzedékek ragaszkodnak szellemi és hangzó örökségéhez. Ha azonban azt a kérdést tesszük fel, melyik a legkülönlegesebb Erkel-felvétel, nagyon izgalmas megfontolásokhoz juthatunk el. Az Operaház férfikara már 1905-ben lemeze énekelte a *Himnusz*-t, s utánuk sorra „stúdióba vonultak” a korszak nagy énekesei: Krammer Teréz, Arányi Dezső, Takáts Mihály és Ney Dávid, hogy felvegyék a *Hunyadi László* és a *Bánk bán* legnépszerűbb áriáit. A hangrögzítés fénykorának egyik legjelesebb szopránja az amerikai Lillian Nordica volt, aki 1907-ben magyarul (!) – vagy többé-kevésbé magyarul – rögzítette lemeze *La Grange*-áriát, meglehetősen szabadon értelmezve Erkel kottáját. Hogy hogyan jutott a művész a magyar kottához? Egyik férje hazánkfia, Döme Zoltán tenorista volt, nagy valószínűséggel ő közvetítette. Egy másik hangzó ritkaság az afro-amerikai színész-énekes-békeharcos, Paul Robeson szólaltatja meg világ-szép basszusán gyönyörű kiejtéssel Bánk áriáját.

De Erkel-különlegességekkel nemcsak a külföldi művészek szolgálhatnak! Már Leo Slezak, a kedélyes tenorista is megemlíti egyik könyvében, hogy milyen kinnal énekel magyarul egyik koncertjén, a pesti közönség legnagyobb derűtségére. Ókovács Szilveszter ötlete alapján izgalmas kísérlet helyszínre volt június 16-án az Erkel Színház: a *Bánk bán* hét legfontosabb részletét Anger Ferenc leköszönt művészeti igazgató valamint Oliviero Bagnoli és Adamo Luciani olasz műfordításában hallhatta a szépszámú közönség. A főigazgató úr szerint ugyanis nemzeti operánk nemzetközi karrierjének egyik gátja a magyar nyelv nehézségében rejlik, a *Bánk bán* zenei textúrája olaszul előadva közelebb került kortársai, Bellini és az ifjú Verdi operáihoz. Az OperaTrezor 35. kiadványaként augusztusban látott napvilágot a felvétel, amely Magyarországon egyelőre nem került kereskedelmi forgalomba, az Operaház

társulata ajándékba viszi az őszi New York-i turné közönségének.

Nem a Bánk bán az egyetlen saját kiadású CD, amely idén készült el, tavasszal a 2016-os *Bátori Mária* koncert legszebb részletei is megjelentek Kocsár Balázs vezényletével, Kolonits Klárával a címszerepben. S az évad még egy Erkel-kuriózumot tartogat: reményeink szerint a Zenetudományi Intézet kritikai kiadása alapján sikerül felvenni egy igazi ritkaságot, az 1857-ben I. Ferenc József és Sissi magyarországi látogatása tiszteletére íródott Erzsébet II. felvonását (az alkalmi mű két szélső felvonását a Doppler testvérek komponálták). Az OperaTrezor sorozat részeként továbbra is kapható az Opera- és az ErkelShopban a *Bánk bán* és a *Hunyadi László* ősváltozata, a *Dózsa György* kivonata, valamint a Medveczky Ádám 75. születésnapja tiszteletére megjelent *Hunyadi-keresztmetszet*. ◊

Operai látkép

Az operaközvetítések európai térképére is felkerült a budapesti dalszínház, amely szeptember 7-én a Vidnyánszky Attila rendezte *Bánk bán* előadással már másodszor nyitotta meg kapuit az online térben, az OperaVision keretében. Filip Viktória

OPERA VISION

© BALCZÓ PÉTER, GEIGER LAJOS, SZEMERE ZITA, KOMLÓSI ILDIKÓ | Fotó: Nagy Attila

A nagyszabású, európai uniós projektet a 188 tagot számláló nemzetközi szervezet, az Opera Europa fogja össze. Szükséges is a koordináció, mert az OperaVision tizenhét ország huszonkilenc intézményét érinti, többek között a nápolyi Teatro di San Carlo, a Teatro dell'Opera di Roma, a madridi Teatro Real, a párizsi Opéra Comique, a londoni Royal Opera House, valamint a németországi Komische Oper Berlin is bekapcsolódott a programba. Az interneten közvetített, angol, német és francia nyelvű felirattal ellátott előadások között nemcsak operák, hanem koncertek és egy énekverseny is megtalálható. Mivel a szervezők célja az, hogy minél többen minél jobban megismerjék ezt a világot, a különböző produkciók mellett háttéranyagok, interjúk, cikkek is szerepelnek.

A Magyar Állami Operaház 2017 decemberében csatlakozott a kezdeményezéshez. Ekkortól adta át és tette fél

évig hozzáférhetővé az operavision.eu oldalon Engelbert Humperdinck *Jancsi és Juliska* című meseoperáját, Rafael L. Villalobos rendezésében, amit közel ötezen, azaz körülbelül négy operaháznyi néző tekintett meg világszerte. Ősztől pedig nemzeti operánk vált elérhetővé Kocsár Balázs vezényletével, olyan kiváló énekesekkel, mint Molnár Levente, Komlói Ildikó, Bakonyi Marcell vagy Balczó Péter. A produkció különlegessége, hogy szövege és zenei anyaga a mű ős- és a baritonváltozatára támaszkodva, Erkel Ferenc eredeti szándékai mentén jött létre.

Pár kattintással tehát Európa legjobb dalszínházaiban találhatjuk magunkat, ahol Erkelen túl, valamint Donizetti, Händel, Verdi, Mascagni, Bellini és Wagner klasszikus alkotásai mellett Offenbach *Kéjszakáll* című operettje és Bernstein *Trouble in Tahiti* című egyfelvonásos operája is szerepel a szélessávú kínálatban. ○

© MOLNÁR LEVENTE | Fotó: Nagy Attila

© BALCZÓ PÉTER, SZEMERE ZITA | Fotó: Nagy Attila

Mi magyar idők

konzervatív közéleti napilap

A kormánypárti újság.

Kékkel és piros nélkül

© PALERDI ANDRÁS, LUKÁCS GYÖNGYI | Fotó: Rákossy Péter

Májusban volt épp száz éve, hogy bemutatták A kékszakállú herceg várát az Operaházban, mely mű azóta is nagy népszerűségnek örvend a világ csaknem minden pontján. A centenárium előtt rendezvényt sorozat tisztelgett, amelynek programján Bartók Béla operájának szépségét olyan darabok egészítették vagy épp domborították ki, mint Eötvös Péter *Vértelenül* (*Senza sangue*), Madarász Iván *Prológ* és Vajda Gergely *Barbie Blue* című műve.

© KOVÁCS ISTVÁN, GÁL ERIKA | Fotó: Csibi Szilvia

„Az évek során kézenfekvő módon többen is arra a roppant nemes elhatározásra jutottak, hogy alkalmas párdarabot kell komponálniuk a világszerte legtöbbet játszott magyar opera mellé. Eötvös Péter például 2015-ben a *Senza sangue* című, ugyancsak kétszemélyes és szintén hét jelenetből álló egyfelvonásosát ajánlotta fel erre a célra. Az 1918-as ősbemutató centenáriumának estéjén, a *Kékszakállú 100* minifesztivál nyitányaként is ez a mű hangzott fel Bartók műve előtt. (...) Újra rácsodálkozhattunk Eötvös példás profizmusára és operazenejének rafináltan építő határosságára. (...) Meláth Andrea és Szegedi Csaba előadói teljesítménye estélyi öltözetben is igazi operaélményt teremtett: Meláth ezúttal is a hiszteroid-neurotikus nőalakok specialistájának bizonyult, míg

Szegedi elérte, hogy mindvégig erőteljes hangadását összekapcsolhassuk egy bukott életű vesztés figurájával. A vezénylő Eötvös Péter pedig olyan minőségű árokmunkára serkentette az Opera Zenekarát, ami összességében az ünnepi este legméltóbb vonulatát jelentette – még hozzá utóbb a Kékszakállú előadása során is. (...)

Jóllehet az este második felében összeszedett és minőségi munkát érzékeltető, vitán felül világszínvonalú operarendezéssel is találkozhattunk. A nevezetes koppenhágai *Ringet* is jegyző s a legutóbbi időkig a londoni Covent Gardent igazgató Kasper Holten ugyanis a Bartók-mű értelmezését beszűkítő, ám aprólékosan kidolgozott koncepcióval állt elő. (...) Steffen Aarving pazarul leélt tetőtéri műteremlakásában

egy nem különösebben tehetséges festő és az ő ragaszkodó természetű asszonya játszmáznak egymással. (...) Ebben a koncepcióban a felszabadított játékerőjű Palerdi András most a basszusával is érvényesen megfelel, az immár félreismerhetlenül hangjának őszét megtapasztaló nagy magyar énekesnő, Komlósi Ildikó pedig példás előadói intelligenciával integrálja önnön szerepformálásába énekszavának októberies jegyeit.”
(László Ferenc, *Magyar Narancs*)

„A híres mezzoszoprán, Komlósi Ildikó már közel harminc éve éneklé Judit szerepét az Operában. Most is jó volt. Partnere, Palerdi András pedig megérett erre a feladatra. Örülök, hogy úgy döntöttek: rábízzák a centenáriumi előadást. (...) Nem túlzás

azt mondani, hogy a *Senza sangue* igazi társalgási opera. Sok szempontból párhuzamba lehet állítani a *Kékszakállúval*: két énekes, egy férfi és egy nő, hasonló hangfajok, hét jelenet, szinte azonos játékidő. Bartóknál a nő nyomoz a férfi lelkében, Eötvösnél a férfi kutakodik a nő élettörténetében. (...) A *Senza sangue* mégis teljesen önálló mű, nem Bartók aurájából nyer erőt. És ez a legnagyobb erénye. A zene egyáltalán nem bartókos, de nem is áll túlságosan távol tőle. Színes, érzelmes. Neoromantikus és neoverista.”

(Merényi Péter, *Opera-Világ.net*)

„Madarász igen jó dramaturgiai érzékkel Kékszakállú egy olyan pontjára tapintott, ami meglepő módon a mai napig kibontatlan maradt a dalmű évszázados történetében, a *Prológra*. Arra a darabkezdő harminckét sorra, mely zavarba ejtően áll ott, még a zene kezdetén (illetve az utolsó nyolc sor alatt már éppen megszólalnak a mélyvonósok). (...) Madarász nagy ötlete az volt, hogy „Bartók szellemiségében” megkomponálta ezt a viszonylag rövid prózai részletet.

A *prológ* elmondását ezúttal tenorra bízta, de úgy érezhette, egy hang önmagában talán kicsit sovány, ezért néhány idézet és a vokális kíséret érdekében megszólaltatta Kékszakállút és Juditot is. Így a tenorhangon kívül szoprán és basszbariton szólam is megszólal a műben, ami a *Prológ* nevet viseli. (...) A szólisták, Balczó Péter (*Prológ*), Miksch Adrienn (Judit) és Kovács István (*Kékszakállú herceg*) korrekt produkciót nyújtottak az oratorikus formában előadott produkcióban. (...) A Magyar Állami Operaház Zenekarát ezen az estén Medveczky Ádám irányította, avatott kézzel.”

(Zéta, *Café Momus.hu*)

„A *Barbie Blue* önmagában is élvezhető darab, ugyanakkor a fesztiválon játszott alkotások közül a legszerveesebb kapcsol-

tot mutatta Bartók művével. (...) Azt eddig is tudtuk, hogy szípközön szellemes műről van szó – különösen komikus, ahogyan a mindennapi élet banalitásai rímelnak az eredeti mű szinte szakrális jelentésrétegére. (...)

A zenét pedig minden megkötés nélkül nevezhetjük egyszerűen csak szépnek, miközben érvényesülésében kétségtelesen szerepe van a kiváló előadásnak, elsősorban a címszerepet éneklő Kálnay Zsófiának, aki a nőalak személyiségének sokszínűségét és rejtettebb oldalait is megmutatta. Rezsnyák Róbert tisztes mértéktartással, korrektül szólaltatta meg Bernard szerepét, a Magyar Állami Operaház Zenekara pedig a szerző (Vajda Gergely – *a szerk.*) vezényletével magával ragadóan muzsikált.”

(Kondor Kata, *Opera-Világ.net*)

„Mindenféle téves behízelgés és allúzió nélkül kijelenthető, hogy Eötvösnek sikerült egy olyan egyfelvonásos darabot komponálnia, amely finom szürke színezettségével, esetenként rikító fehérségű felvillanásaival hasonlóan borús atmoszférát teremt, mint az ahhoz kapcsolódó Kékszakállú. Zenei értelemben Bartók rövid operája Eötvös vezényletével eseménynyé alakult. (...) A nagy belső nyugalom, amellyel Eötvös a Magyar Állami Operaház Zenekarát vezényli, titokban elindítja a könnyek tengerét.”

(Reinhard Kager, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*)

„Palerdi András erőteljes basszus hangú, robosztus Kékszakállút énekelte. Az Állami Operaház Zenekarának pulpitusán Eötvös Péter állt, és hagyta a zene árnyalt színeit titokzatosan szípközön.”

(Reinhard Kager, *Opernwelt*)

„A sikeres és magával ragadó Komlósi Ildikó Judit figuráját szívélyes odaadással formálja meg, a zenekari kíséreteknél az Erkel

Színház jó akusztikájának köszönhetően érzékeny képes visszavenni a hangjából. Palerdi András Kékszakállú szerepére nem gonosztevéként tekint, inkább megértésre és együttérzésre törekszik, amennyire ezt világos basszbaritonja lehetővé teszi.”

(Walter Gürtelschmied, *Die Presse*)

„Nagyon hamar kitudt, hogy ez a [Kékszakállú] változat hihetetlenül tükrözi a mű mondanivalóját. Végsősoron a vár maga csupán a darabban vizsgált emberi érzésekre ráhelyezett szimbólum, s ezt Holten a szereplők képzeletébe helyezi vissza, így az ajtók is csak Kékszakállú és/vagy Judit fejében léteznek abban a produkcióban, amely az önvizsgálatuk folyamatát jeleníti meg. (...) Az est nyitányaként jó volt hallani Eötvös *Vértelenül* című operáját is – a legjobb előadása volt a műnek, amit valaha hallottam. Korábban nem gondoltam volna, hogy méltó párja a Kékszakállúnak, de nem is volt hozzá szerencsém ennyire jó énekesekkel.”

(John Allison, *Opera*)

NÉZŐI VÉLEMÉNYEK

„Remek volt mindkét (A kékszakállú herceg vára és a Barbie Blue – a szerk.) előadás! Köszönjük!”

(Máhr-Kispál Krisztina)

„Megtisztelő, hogy édesanyám, Vágó Nelly jelmeztervezőt is megemlésték az alkotók között. Jómagam is láttam anno a próbákat, és büszke vagyok rá, hogy most újból bemutatásra került a többi rendezés mellett. Gratulálok a társulatnak, és minden résztvevőnek! Köszönjük az Operaháznak!”

(Tamás Drávai Jr.)

„Ilyen szép még soha nem volt...”

(Görbe Éva)

„Éljen a 30. *Senza sangue*-előadás!”

(Peter Eötvös Foundation)

Záróakkord

© A NÉGY ÉVIG TARTÓ ŐRSÉG | Fotó: Berecz Valter

A májusi *RingFeszt* a Wagner köré épülő évad végére tett pontot, igyekezve felvillantani a német komponistazseni kapcsolódásait az írók, filozófusok, zeneszerzők különböző (elő- és utó-) nemzedékeivel. Legyen szó dalokról, szakrális művekről, Bach világi kantátáiról, Nietzschevel való barátságáról, Hindemithről, Wolfról, Schubertől, Lortzingról, ezen előadások alkalmával számos aspektus új fénybe kerülhetett.

„Olyan sűrű időszakban, mint az Opera *RingFesztje*, minden produkciónak komoly konkurenciával kell megküzdenie a nézők figyelméért. Ebben a felhozatalban az Énekkar előadásai különös helyet foglaltak el, hiszen gyakran látott, ám más oldalukról ismert művészek mutathatták meg magukat bennük. (...) Az est egyik érényeként emelhetjük ki a kiváló darabválasztást: Schubert *A négy évig tartó őrség* című daljátéka üde színfolt a komponista pályáján, míg Lortzing *Az operapróba* című darabja egészen

pompás zenével rendelkezik, ráadásul tematikája az önreflexió számos lehetőségét magában rejt. A művek ugyanakkor kifejezetten alkalmasak voltak arra, hogy a szereplő művészek legelőnyösebb oldalukat mutassák meg bennük. (...) A Schubert-darabban a rendező, Tárnoki Márk az eltűzött romantikus népiesség kereteibe helyezte a történetet (a rendkívül ötletes és már önmagában szellemes díszlet Kuti Letícia alkotása). (...) Különösen jól sikerült karakterábrázolást láthattunk a prózai szereplőként közreműködő Boros Ádámától,

az énekesek közül pedig az inkább ezzel az oldalával kitűnő Tarnai Dávidtól. (...) Átgondoltabbnak ható rendezést láthattunk a Lortzing-műben, amely Szokol Judit munkáját dicsérte. A letisztult színpadkép (a díszletet – vagyis a darabban szereplő opera díszletének vázát – Devich Botond tervezte) elsősorban a szereplők viselkedésére és a köztük lévő interakciókra terelte a figyelmet, amely a humor elsődleges forrásul szolgált. (...) Az egész este legnagyobb és legörömtelibb meglepetését Stefanik Márta okozta. Nem kívánjuk alábecsülni az énekari munka jelentőségét, mégis szinte hitetlenkedve vehettük tudomásul, hogy ilyen sokoldalú művészi eszköztárral rendelkező művészt fedezhettünk fel a tagok között. Az énekesnő színpadi jelenléte elsöprő, jóformán nem is lehet másokra figyelni, ha jelen van. (...) A további szereplők közül ki kell emelni egy újabb típuskaraktert, a rezzenéstelen arcú inas komikus figuráját rendkívül szellemesen megformáló Gogolyák Györgyöt,

aki még basszusát is mennydörgethette egy kicsit, az ifjú bárót és barátját megformáló Rácz Illést és Fátrai Jánost, valamint a Grófné characterszerepében rejlő humort remekül megmutató Haris Nadint is. A Magyar Állami Operaház Zenekarát mindkét előadáson Erdélyi Dániel vezényelte, aki érzékeny muzikalitásról tett tanúbizonyságot. (...) És természetesen elismerés illeti az Énekkar nem szólószerepben fellépő tagjait is, akik színesen és játékosan vettek részt az előadásban. Három éve írtam utoljára az énekari művészek előadásáról (Nino Rota *A florentin kalap* című művéről). Akkor lelkesedésemnek adtam hangot a kiváló produkció kapcsán, és örömmel fejeztem ki, hogy egy nagyszerű énekest fedezhettünk fel. A mostani élmények feltűnően egybevágnak az akkoriakkal. Úgy tűnik, minden évben el kellene menni ezekre az estekre.”
(Kondor Kata, *Opera-Világ.net*)

© GERMANLATENIGHT | Fotó: Nagy Attila

© SIEGFRIED-IDILL | Fotó: Berecz Valter

© BACH-ÖRÖMMÜNNEP (VÉGGANTÁTÁK) - CSER KRISZTIÁN, BALCZÓ PÉTER | Fotó: Rákossy Péter

© AZ OPERAPRÓBA | Fotó: Berecz Valter

„Schubert *A négy évig tartó őrség* és Albert Lortzing *Az operapróba* című darabja az Opera Énekkarának vállalása, amelynek fiatal tagjai szólisták tetterejével, szép hangokat megszólaltatva léptek színre, és arattak nagy sikert. Együttműködésben a Színház- és Filmművészeti Egyetemmel figyelemreméltó rendezések születtek, amelyek a jámbor egyfelvonásos daraboknak nagyobb figyelmet juttattak, mint amekkora bizalmat a néző eredetileg szentelt volna nekik.”
(Rolf Fath, *Opera Lounge*)

„Egy ilyen műsor sem elégíti ki az elkötelezett Wagnerianusokat, de ami hiányzott díszletben, jelmezben, színpadi mozgásban és átütő drámában, azt tökéletesen pótolta a legjobb részek felvonultatása, s így ez a kétórás este több volt egyszerű zenekari best of koncertnél. Tényleg beléphettünk az istenekkel a Valhallába *A Rajna kincséből*, megkaptuk a Walkürok lovaglását *A walkürből*, mégis a szólisták kiválasztása tette lehetővé, hogy kellemesen megmártózhassunk a Rajnában a szokásos négy-öt órás wagneri merülés helyett. (...) Kovácsházi István ragyogott a legfényesebben, főként a Siegfried Kovács-dalának lendületes megformálásakor. (...) Granének nyoma sem volt a színpadon, Valhalla sem készült leégni, de Rálik Szilvia, akit remek zenekar kísért, képes volt mindezt láttatni velünk.”
(Michael Roddy, *Bachtrack*)

A balett hónapja

Júniusban a Magyar Nemzeti Balett művészei különösen erős fókuszot kaptak, mivel a pozsonyi Szlovák Nemzeti Színházban előadott *TáncTryptichon*, és a brnói Nemzeti Színházban bemutatott *LOL* után Győrben *A vágy villamosával* jelentkeztek. Nem maradhatott el a már-már hagyományosnak mondható két nagyszabású, budapesti táncesemény sem: a *Pas de Quatre* vendége a Szegedi Kortárs Balett és a Pécsi Balett mellett az új résztvevőként bemutatkozó Szlovák Nemzeti Színház balett-társulata volt, a Nagy Iván Nemzetközi Balettgálán pedig a hazai kiválóságok mellett a világ legjelentősebb társulatainak táncosai is felléptek.

○ PAS DE QUATRE '18 - SZLOVÁK NEMZETI SZÍNHÁZ - BEATLES GO BAROQUE | Fotó: Nagy Attila

○ PAS DE QUATRE - 5. TANGÓ - LEBLANC GERGELY, SÁRKISSOVA RUDROFF KARINA | Fotó: Nagy Attila

„A vágy villamosa a Magyar Nemzeti Balett még frissnek tekinthető darabjaként igencsak tartós benyomást gyakorolt a közönségre. Venekei Marianna alaposan kidolgozott koreográfiájával az amerikai Tennessee Williams klasszikus darabja képes volt kétfelvonásos táncdrámaként működni, és az érzelmekre hatni, a jazz-zenészként jól ismert Dész László stílusos zenéjének pedig sikerült a megfelelő atmoszférát megteremtenie. Balaban Cristina érzékeny Blanche-ként képviselte a mostanában az Operaház felújítási munkálatai miatt sokat turnézó társulatot.”
(Meinhard Rüdener, *Der neue Merker*)

○ PAS DE QUATRE '18 - A SZEGEDI KORTÁRS BALETT ÉS A NEMZETI TÁNC SZÍNHÁZ KÖZÖS PRODUKCIÓJA - MENYEGZŐ | Fotó: Nagy Attila

○ PAS DE QUATRE '18 - SZLOVÁK NEMZETI SZÍNHÁZ - BEATLES GO BAROQUE | Fotó: Nagy Attila

○ A VÁGY VILLAMOSÁ - MAJOROS BALÁZS, BALABAN CRISTINA | Fotó: Nagy Attila

○ A FÁBÓL FARAGOTT KIRÁLYFI | Fotó: Peter Brenkus

Nyári égbolt

ERWIN SCHROTT - MARGITSZIGETI SZABADTÉRI SZÍNPAD | Fotó: Berecz Valter

Az év legmelegebb hónapjaiban a tücsökciripelős, langyos estéken talán szívesebben kémleljük az eget, már csak azért is, mert csak ebben az időszakban láthatók olyan különleges csillagképek, mint a Hattyú, a Lant vagy a Sas. Miklósa Erika, Rost Andrea, José Cura vagy Ramón Vargas is olyan csillagok a komolyzenei horizonton, akiknek tehetségét külön-külön már sokszor megcsodálhattuk, de egyszerre, egy estén még soha. Veszprémben pedig pontosan ez történt július 13-án, két nappal később pedig Erwin Schrott kápráztatta el a közönséget a Margitszigeten. Szabadtéri koncertek lévén a szerencséseknek nem kellett választaniuk: egyszerre gyönyörködhetnek az égi és a hangigolygásban.

„Erwin Schrott most ott van a legeslegelső között. Bejön, rágyújt *A szicíliai vacsernye* Verdi által írt dallamaira, árad belőle a hang, meg az érzés. (...) Akkor hangereje van, hogy szinte rezegnek bele a margitszigeti fák. A rendezőség nagyban kivetíti őt, így a hátul lévőket is látják valamennyi arcizma rezdülését, és bizony van rajta mit nézni, meglehetősen kifejező a mimikája. (...) Mondjunk

ki, mágikus személyiség, aki pillanatok alatt fölveszi a kapcsolatot a közönséggel, betölti a hatalmas színpadot akkor is, ha csak beszél. (...) Az esten partnere volt Pasztircsák Polina, aki szintén megfordult már külföldi nagy operaszínpadokon. Az elején mintha kicsit elfogódott lett volna, de aztán már nem csak a hangja szárnyalt, megmutatta szép nőiségét, játékos kedvét

is. (...) Temperamentumos, fiatal olasz karmester, Francesco Ciampa vezényelte a Magyar Állami Operaház Zenekarát, melynek tagjai remek összteljesítményt nyújtottak. (...) A vérforraló tangó dalokhoz beült a zenekarba Vörös Eszter, aki úgynevezett bandoneón, lényegében a harmonika egy sajátos változatán játszott kellő érzékiséggel.”
(Bóta Gábor, Fűhü.hu)

RAMÓN VARGAS - VESZPRÉMFEST | Fotó: Rákossy Péter

JOSÉ CURA, ROST ANDREA
- VESZPRÉMFEST | Fotó: Rákossy Péter

SZEMERE ZITA, GIUSEPPE ALTOMARE - RIGOLETTO
- MARGITSZIGETI SZABADTÉRI SZÍNPAD | Fotó: Csibi Szilvia

ERWIN SCHROTT ÉS PASZTIRCSÁK
POLINA - MARGITSZIGETI SZABADTÉRI
SZÍNPAD | Fotó: Berecz Valter

MIKLÓSA ERIKA - VESZPRÉMFEST
Fotó: Rákossy Péter

ARTURO CHACÓN-CRUZ - RIGOLETTO
- MARGITSZIGETI SZABADTÉRI SZÍNPAD | Fotó: Csibi Szilvia

ERWIN SCHROTT ÉS PASZTIRCSÁK POLINA
- MARGITSZIGETI SZABADTÉRI SZÍNPAD | Fotó: Berecz Valter

NÉZŐI VÉLEMÉNYEK

„Csodás volt!”
(Nirnseené Bányai Beatrix)

„Szerencsés voltam, mert hallhattam.
Nagy élmény volt!”
(Berényi Ildikó)

„Csodálatos koncert volt! Életem szóló
élményben volt részünk.”
(Horváth Károlyné Egerszegi Magdolna)

Amikor megáll az ész(t)

Fotó: Berecz Valter

A festői szépségű Saaremaa szigetén csaknem két évtizede rendezik meg a Baltikum legnépszerűbb operafesztiválját, amelyre idén nyáron az Opera is meghívást kapott. A *Figaro házassága*, a *Traviata*, A cigánybáró komplett előadása és egy magyar-olasz gálaest mellett az Opera Énekkarának tagjai pincéreknek és vendégeknek álcázva az egyik kuressaare-i étteremben flashmobot is szerveztek a vendégek nem kis meglepetésére. A hivatalos operaprodukciónak sikere sem maradt el, a Verdi-művet Észtország elnöke, Kersti Kaljulaid is megtekintette, aki nem csodálkozott: „Nagyon tetszett! Én csak egy politikus vagyok, nem igazi szakértő, de érdekes elegyét láttam egyfajta modern környezetnek és annak, amit jól ismerünk, ami a múltban játszódik. Különösen fontos, hogy az emberek kommunikáljanak a művészeteken keresztül, mert így sokkal könnyebb megérteni a másikat. Nem ismerjük jól egymás országait, de a Saaremaai Operafesztivál kiváló lehetőség arra, hogy betekintsünk egy számunkra kevésbé ismert kultúrába.”

Fotó: Berecz Valter

Fotó: Berecz Valter

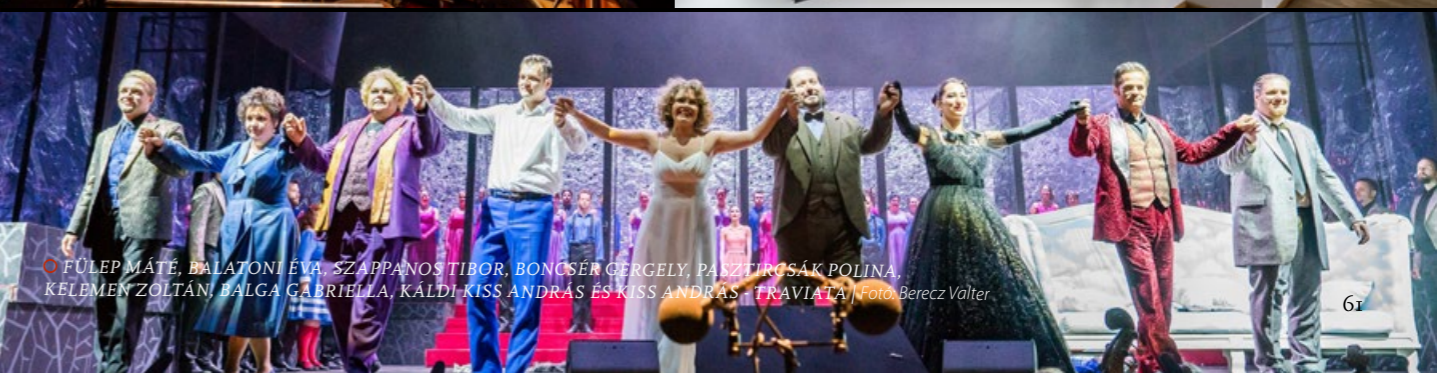
A CIGÁNYBÁRÓ | Fotó: Berecz Valter

TRAVIATA | Fotó: Berecz Valter

FIGARO HÁZASSÁGA | Fotó: Berecz Valter

FÜLEP MÁTÉ, BALATONI ÉVA, SZAPPANOS TIBOR, BONCSÉR GERGELY, PASZTIRGÁK POLINA, KELEMEN ZOLTÁN, BALGA GABRIELLA, KÁLDI-KISS ANDRÁS ÉS KISS ANDRÁS - TRAVIATA | Fotó: Berecz Valter

GÁLAEST | Fotó: Berecz Valter

Fotó: Berecz Valter

MAGYAR OPERATÖRTÉNETI KIÁLLÍTÁS | Fotó: Berecz Valter

○ SZEMERÉDY KÁROLY, ACZÉL ANDRÁS, SZVÉTEK LÁSZLÓ, CSIKI GÁBOR, MEGYESI ZOLTÁN, PALERDI ANDRÁS, SZEGEDI CSABA, KOLONITS KLÁRA, RÁCZ RITA, VÖRÖS SZILVIA, ZAVAROS ESZTER, BALGA GABRIELLA, FOKANOV ANATOLIJ, RÖSER ORSOLYA HAJNALKA | Fotó: Berecz Valter

Hagyományos és új díjak

Ugyan a 2017/18-as szezonban az Andrássy úti Ybl-palotában a korszerűsítés miatt nem lehetett előadásokat tartani, de így is 22 bemutató, 41 repertoárdarab, 348 nagytermi előadás, valamint további 84 turnéelőadás és vendéjáték zajlott le különböző helyszíneken, több mint 380 ezer fizető néző előtt. Ahogy az évadban a produkciók túlnyomó többségére, úgy a 133. évadot záró, egyfajta összegző eseményre is az Erkel Színházban került sor. Hagyományos módon ezen az estén vehette át „A Magyar Állami Operaház Kamaraénekesé” címmel járó, az opera és a balett műfaját egyaránt szimbolizáló, hattyút ábrázoló díjat Kolonits

Klára. A Liszt-díjas szoprán 2013 után másodszor kapta meg ezt az elismerést, amely kiemelt honoráriummal párosítva egy évadon át illeti meg a kitüntetettet. „Sokszor lépek fel külföldön, ahol a nézők szintén megbecsülnek, de az más, mint az itthoni közönség tapsa és szeretete, ezért legszívesebben megosztanám velük ezt a jutalmat. Nekem ők a legfontosabbak, és a támogatásuk sok erőt ad nekem” – nyilatkozta az énekesnő.

Kamaraénekesi címmel jutalmazták Szegedi Csabát is, aki 2010 óta az Opera egyik legtöbbet foglalkoztatott lírai bari-tonja. „Ez ugye nem egy álom, mert nem

Az Operaház korszerűsítése idején az Erkel Színházban rendezték az évadzáró Csillagóra Gálaestet, de nem ez volt a rendezvény egyetlen különlegessége: az intézmény vezetése ugyanis először adott át Balett- és Énekari Kamaraművészi címet.

szeretnék felébredni – mondta elérékenyülve a színpadon. – Tíz éve minden erőmmel, szorgalmammal, türelmemmel azon vagyok, hogy méltó legyek arra, hogy ezeken a deszkákon álljak. Köszönöm Istennek a tehetségemet, és a feleségemnek az odaadó szeretetet, ami nélkül most nem lehetnék itt.”

Sáfár Orsolya is „A Magyar Állami Operaház Kamaraénekesé” lett, aki rendhagyó módon grúziai nyaralásáról jelentkezett be videós-telefonos kapcsolaton keresztül, hiszen nem csak a nézőtérén ülök és a nyilvánosság számára meglepetés a díjazottak személye, maguk a művészek

○ KOLONITS KLÁRA | Fotó: Berecz Valter

– még ha épp vakációjukat töltik is – csak a Csillagóra Gálán értesülnek az elismerésről. „Igazán meg vagyok hatva, és nagyon hálás vagyok minden szerepért és lehetőségért, amiben megmutathattam magam” – fogalmazott a korábban Magyar Ezüst Érdemkereszttel kitüntetett szoprán.

A „Magyar Nemzeti Balett Étoile-ja” (Csillaga) a következő évadban Timofeev Dmitry első magántáncos lesz, aki magyarul mondott köszönetet. A zenekari tagokat jutalmazó „Magyar Állami Operaház Kamaraművésze” címet Tóth Gábor kürtművésznek ítelték oda.

Hatodik éve már, hogy az aktív szólisták iránti megbecsülést, a tehetséget és a teljesítményt ilyen módon ismerik el az intézmény vezetői, akik úgy érezték helyénvalónak, ha tovább tárgyják a díjazottak körét. Ennek értelmében először kapott a „Magyar Állami Operaház Énekari Kamaraművésze” rangot az

Opera Énekariának egyik tagja, Németh Mónika címzetes magánénekesnő személynében, és első alkalommal osztották ki a „Magyar Nemzeti Balett Kamaraművésze” címet, amelynek birtokosa Földi Lea táncari művész lett. A díjakat Ókovács Szilveszter főigazgató és Solyosi Tamás balettigazgató adta át a Kocsár Balázs főzeneigazgató által vezényelt évadzáró gálaest műsorszámái között.

A Csillagóra Gálaestet megelőzően az Erkel Színház Bernáth Aurél-termében megrendezett ünnepségen nyújtották át az Opera azon hagyományos, évadonként odaítélhető díjait, amelyeket a dalszínház egykori jeles művészeinek és emlékezetes egyéniségeinek emlékére alapítottak. A karmestereknek és hangszeres művészeknek adható Ferencsik János-emlékdíjat Rácz János, az Opera Zenekariának fuvolaművésze kapta, aki így nyilatkozott: „Ezentúl úgy fogok beülni a zenekari árokba, mintha odafentről Ferencsik

karnagy úr figyelne engem.” A Komor Vilmos karmester emlékére alapított, Borsos Miklós által tervezett plakettben Dóczi Áron hegedűművész részesült ebben az évadban, aki szerint „nagy megtiszteltetés, hogy ötödik éve lehetek tagja ennek a zenekarnak. Ez a díj számomra biztatást és felelősséget is jelent egyszerre.”

Az Operaház egykori jelmeztervezője előtt tisztelgő, Márk Tivadar-emlékplakett idei díjazottja Zeke Edit látványtervező lett, aki szerint nagyon fontos, hogy a fiatal rendezők kipróbálhassák magukat az Opera berkein belül. Az Oláh Gusztáv nevet viselő emlékplakettet Bakonyi Marcell magánénekesnek ítelték oda, míg az Erkel Színház egykori főügyelője, Gela Lajos emlékére alapított plakettet, amelyet egy, az Opera művészeti támogató területén dolgozó munkatárs érdemelhet ki, az idei évben Kövessy Angéla balettmester vehette át. ○

○ KOCSÁR BALÁZS, MEDVECZKY ÁDÁM, RÁCZ JÁNOS, DÓCZI ÁRON, ZEKÉ EDIT, ANGER FERENC, ÓKOVÁCS SZILVESZTER, KÖVESSY ANGÉLA, SOLYOSI TAMÁS | Fotó: Berecz Valter

Építész a hangjegyek között

○ Fotó: Béres Aritia

A klasszikus zene iránti rajongásáról ismert Zoboki Gábor, az Erkel Színház felújításának és most az Opera korszerűsítésének tervezője: magát mániákus zenerajongónak vallja, aki szereti világszerte felfedezni egy adott mű különböző előadásában a kulturális különbségeket.

Zsiray–Rummer Zoltán

Létezik egy közhely, amely talán nem is igaz: „az építészet megfagyott zene”. Inkább a fordítottja tűnik valósnak: a zene valójában építészet. Hogyan látja ezt?

Az előbbi szerintem sem állja meg a helyét, de a fordítottja tényleg jó ötlet, találó. Az építészet is összművészeti alkotás, Gesamtkunstwerk, ahogyan egy opera-előadás is. Egy komplex zenemű és egy bonyolultabb középület is rengeteg műfaj együttesének jó ízléssel és professzionális szakmai tudással megálmodott eszenciája.

Kortárs épületeiről, de műemléki helyreállításokról is ismert. Ennek alapján hogyan viszonyul a hagyományos, akár régóta futó, és az újabb operarendezésekhez?

Sokáig nagy rajongója voltam az utóbbi néhány évtizedben egyre elterjedtebb, úgynevezett rendezői színházaknak. De azt látom a világ nagy operaházait járva, hogy Milánótól Münchenen át Berlinig sokszor lehet csalódnai az újfajta színrevitelekben. Az opera műfajához hozzátartoznak bizonyos tradíciók, például a zene mély megértése, talán Jean-Pierre Ponnelle karrierje mutatja a legjobban, hogy egy operarendezésnél elsősorban a muzikalitásra kell helyezni a hangsúlyt. Nem azt mondom, hogy mindent muzeális formában kell előadni, de sok olyan mű van, aminél bizonyos kereteket szükséges megtartani.

Egyébként honnan ered a heves zeneszeretete?

Szerintem az ember nem csak a szüleitől örököl szokásokat, hanem „lejön vele”... Hallgattak persze ők sokféle zenét, operabérletünk is volt, de talán az igazi lökést a Kodály-tanítvány Thománé Molnár Magda tanárnő adta, aki a zeneirodalmat a kultúrtörténet részeként látta. Akit pedig így tanítanak, azt örökre megtartja a zene birodalma. Bizonyos szempontból nem volt tipikus a fejlődésem, például Beethovenet előbb szerettem, mint Mozartot. Hogy úgy mondjam, különféle hatások nyomán találtam rá művekre, szerzőkre. Diákként állandó vendége voltam a Zeneakadémiának és az Operának, Seregi László szinte összes *Rómeó*-főpróbáján és első előadásain ott voltam, és ugyanez igaz a *Spartacus* és a *Cédrus* című alkotásaira is. Internet hiányában az Opera harmadik emeletén folyt a „bandázás”. Énekeltem kórusban, Tímár Sándornál a Bartók Táncegyüttesben már tizenhat évesen jártam Európát. Nem is emlékszem már, hogyan tudtam ennyi mindent egyszerre csinálni.

Érdekes, hogy sokszor megtekintette ugyanazt a Seregi-előadást, azóta is szeret visszatérni egy-egy darabra?

Igen, bizonyos műveket számtalan helyen megnéztem. Izgalmas számomra, hogy a világ jelentős operaszínházai hogyan közelítenek egy-egy sokrétű műhöz, kirajzolódnak a kulturális különbségek, például szenzációk, hogy Wagner *Ringje* mennyire más köntös-

ben jelenik meg Szentpéterváron vagy Münchenben.

Ez a rendkívüli zenei tapasztalat építészként is jól használható?

Más zenerajongóként, vagy tervezőként beülni egy zengő térbe. Az ismeretanyag birtoklása nélkül képtelen lenne az ember megmozdulni egy alaprajzon vagy egy metszeten. A Müpa vagy az Operaház tervezéséhez mániákus odaadás kell, de ez nem sokat érne, ha nem tudnám pontosan, mi zajlik az épületben.

Milyen emlékezetes operaházi előadásokon járt a jelenleg javában zajló korszerűsítést megelőző időszakban?

A Magyar Nemzeti Balettel láttam *A hattyúk tavát* egy holland verzióban, Rudi van Dantzig elképesztően pazar koreográfiájával. Az is különlegesség Magyarországon, hogy élő zenekari kísérettel játsszák, a világban sok helyütt már nem így van. A Kylián- és a Bójart-táncalkotások is fontosak számomra, a balett-társulat remekül megjeleníti ezek karaktereit. Ez év elején ültem be az eredetileg az Andrássy úti Ybl-palotában készült *Otello*, *Az árnyék nélküli asszony* és *Turandot* koncertszerű előadására a Müpában. Rendkívüli élmény volt: előbújva a keszönből, azaz a dalszínház szörnyen szűk zenekari árkából, az Opera-zenekar egészen másként szólt. Úgy tapasztaltam, a közönség és az előadók is imádták ezt a szokatlan helyzetet. ○

ERKEL

SZÍNHÁZ
THEATRE

Antall 25+ József

EMLÉKHANGVERSENY

2018. DECEMBER 10. 19:30
ERKEL SZÍNHÁZ – NAGYSZÍNPAD

MŰSOR:

Beethoven: *Egmont-nyitány*

Verdi: *Don Carlos – Szabadságkettős*

Kocsár Miklós: *Csellóverseny* (Antall József halálára)

Kodály: *Budavári Te Deum*

Ünnepi köszöntőt mond **dr. Gulyás Gergely** miniszterelnökséget vezető miniszter.

Közreműködik ▶ **Szemere Zita** (szoprán), **Balga Gabriella** (mezzoszoprán), **Brickner Szabolcs** (tenor),

Szegedi Csaba (bariton), **Bakonyi Marcell** (basszbariton), **Szegedi Csaba** (bariton),

Bakonyi Marcell (basszbariton), **Devich Gergely** (cselló),

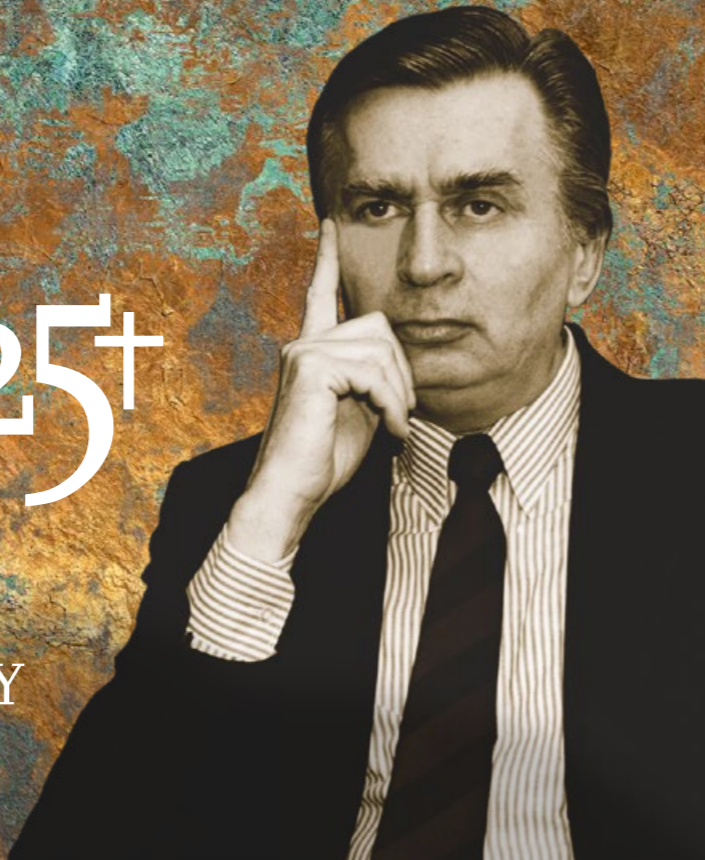
a Magyar Állami Operaház Zenekara és Énekkara (karigazgató: **Csiki Gábor**)

Karmester ▶ **Kocsár Balázs**

Jegyár: 1200 Ft, 2400 Ft, 4600 Ft, 5700 Ft

Online jegyvásárlás: opera.jegy.hu

További információ: jegy@opera.hu

Forrás: Antall József Tudásközpont

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

ERKEL

SZÍNHÁZ
THEATRE

2018 19

december

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

2018. december 1., 4., 6., 9., 13., 16.

A NYUGAT LÁNYA | *GIACOMO PUCCINI*

2018. december 2., 5., 7., 9.

A varázsfuvola | *Wolfgang Amadeus Mozart*

2018. december 2.

Hangszerveráz, Csengő-bongó

2018. december 6., 13.

Ringató

2018. december 8.

Hétfégi ringató apukákkal

2018. december 8., 15.

Operatúra Papagenóval

2018. december 8., 15., 21., 23., 25., 27.

Bohémélet | *Giacomo Puccini*

2018. december 10.

Antall József25+ emlékhangverseny

2018. december 14., 15., 16., 18., 19., 20., 21., 22., 23., 24., 25., 26., 27., 28., 29., 30., 31.

A diótörő

Wayne Eagling / Solymosi Tamás / Pjotr Iljics Csajkovszkij

2018. december 17.

Bohémek | *Ruggero Leoncavallo*

2018. december 31.

A denevér | *iff. Johann Strauss*

ERKEL

SZÍNHÁZ
THEATRE

A *Giacomo Puccini* Nyugat lánya *La fanciulla del West*

Opera három felvonásban, olasz nyelven, magyar és angol felirattal

David Belasco *The Girl of the Golden West* drámája alapján a szöveggönyvet írta ▶ **Guelfo Civinini, Carlo Zangarini**

Rendező ▶ **Vasily Barkhatov**

Díszlettervező ▶ **Zinovy Margolin**

Jelmeztervező ▶ **Olga Shaishmelashvili**

Világítástervező ▶ **Alexander Sivaev**

Karmester ▶ **Kocsár Balázs**

Bemutató ▶ **2018. december 1., Erkel Színház**

További előadások ▶ 2018. december 4., 6., 9., 13., 16., 2019. május 22., 24., Erkel Színház

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

Médiapartner: **PAPAGENO**

opera.hu | facebook.com/Operahaz

Az Operaház felújítás miatt 2019-ig zárva tart.
Előadásainkat az Erkel Színházban tekinthetik meg.

**IRÁNY A
JEGGYEL
AZ ERKEL**
SZÍNHÁZ

Budapest, II. János Pál pápa tér 30.

